Nr. 11 şi 12.

Biblioteca Noastră

E. Hodoş

Cântece Bănăţene

CARANSEBEŞ

„Biblioteca Noastră“.

Apare în fiecare lună

Director: **E. Hodoș** în **Caransebeș**

ABONAMENTELE:

0 serie de 5 Numere 70 cr. (1 Leu 75 b.)
0 serie de 10 Numere 1 fl. 40 cr. (3 Lei 50 b.)

Abonamentele se plătesc înainte.

Dnii abonați primesc Numerele **franco**

Abonamentele se adresează la Caransebeș către directorul publicațiunii.

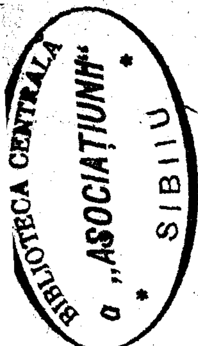
Nrele de până acum:

Nr. 1. S. S. Secula, Realități și Visări
Nr. 2. Iosif Bălan, Iancu de Hunyad
Nr. 3—4. G. Coșbuc, Versuri și Proză
Nr. 5. Gr. M. Alexandrescu, Fabule alese
Nr. 6. N. Macovișteanu, Dela Sat, piesă teatrală pentru popor.
Nr. 7. Zotti Hodoș, Întocmai! comedie
Nr. 8—9. O. G. Lecca, Istoria Țiganilor
Nr. 10. E. Hodoș, Convorbiri Pedagogice
Nr. 11—12. E. Hodoș, Cântece Bănățene
Nr. 13. E. Hodoș, Cântece Cătănești cu portr. lui T. Doda.
Nr. 14. G. Crăciunescu, Copíi de găsit, snoave (sub presă).
Nr. 15—17. Ios. Bălan, Numiri de localități (sub presă).

Domnii abonați, al căror abonament încetează cu Nr. 10, sânt respectuos invitați a-și renoí abonamentul.

Cântece Bănățene

3

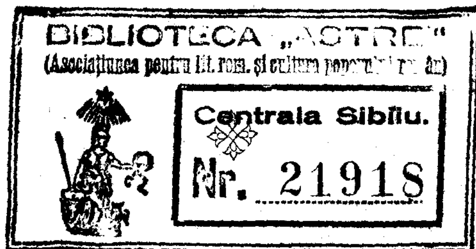
E. Hodoș

Cântece

Bănățene

Cu un răspuns dlui Dr. G. Weigand

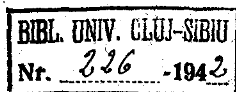

CARANSEBEȘ

4.

Nr. 11—12 „Biblioteca Noastră“ Nr. 11—12
Director E. HODOŞ

4924

EDITURA PROPRIE

TIPOGRAFIA DIECEZANĂ ÎN CARANSEBEŞ
1898

În loc de prefață

— **Răspuns dlui Dr. G. Weigand** —

Am publicat, în 1892, sub titlul „Poezii poporale din Bănat“, primul volum de cântece bănățene, și la prefață am arătat câteva din însușirile de căpetenie ale graiului bănățean.

Spuneam:

că o caracteristică, cea mai însemnată, a acestui grai ieste păstrarea lui **n** muiat între două vocale;

că sunetele **t** și **d** urmate de *i* sau *e* se prefac în **ce** și **ge**;

că sunetul **ce** se schimbă într'un sunet apropiat de *ș*, și-l însemnăm cu șĭ, deșí nu-l putem transcrie exact;

că în mai multe comune, vreo șase, în loc de *ș* se rostește numai **s**;

că *z* se rosteşte totdeauna ca **dz**;

că în diftongul *oa* auzim mai ales un **u** şi **a**;

că se întrebuinţează mai des forma **auă** în loc de *ea* la subst. fem. nearticulate;

apoi despre declinaţiuni, articol, pronume, verbe, despre formele atât de interesante: *reaş, reai* şcl.;

ear la urmă, ca cetitorul să înţeleagă şi mai bine felul de rostire provincială, am adaus câteva pagini de versuri transcrise aşa cum se zic în Bănat, şi cu caracterele de care dispune tipografia noastră din Caransebeş.

Nu voi cita aici vorbele de laudă scrise de oameni ca dnii Hasdeu, Ollanescu ş. a., ca să constat că or şi ce literat, care ştie ceva româneşte, dar încă nu cunoaşte felul de rostire al ţăranului român din Bănat, poate să-şi facă o idee adevărată şi destul de exactă despre acest lucru, cetind puţinul cât am scriś în Prefaţa colecţiunii dela 1892.

După patru ani, adică în 1896, a publicat dl Dr. Gustav Weigand, profesor în Lipsca, studiul său „Der banater Dialekt“, apărut în al 3-lea Anuar al aşa numitului „Seminar român“, şi pe urmă publicat şi în formă de broşură sub acelaş titlu.

Departe dela mine deşertăciunea, ca să cer în vreo formă oarecare, ca dl Weigand sau alt cineva, când scrie despre dialectul bănăţean, să binevoească şi să mă citeze şi pe mine, ori măcar să mă vâre în cutare notă prizărită. . . . Habar n'am. În deosebi atunci, când dl Weigand nu citează nici măcar pe Griselini, care nu-i român şi a scris în 1780 o carte mare şi bună despre „Bănatul timişan".

Şi totuş dl Weigand mi-a făcut mie onoarea neaşteptată, d'a mă pomení. Pentru aceasta nu ştiu cum să-i mulţumesc alt fel, decât doar aşa, că mă voi ocupa aici. în loc de prefaţă, cu broşura amintită „Der banater Dialekt", scrisă pe 50 de pagine, afară de texte şi glosar. Nu voi releva părţile iei bune, căci, mi se pare, în „Convorbiri literare" le-a relevat deja în anul trecut dl V. Popescu, şi n'aş mai avea să adaog alt ceva decât atâta, că aceste părţi bune ierau deja spuse şi cunoscute aproape toate ; dl Weigand însă are meritul că le-a făcut mai accesibile învăţaţilor străini. Va fi mai folositor, poate şi pentru dl profesor dela Lipsca, să stăruesc asupra părţilor slabe din studiul „Der banater Dialekt", şi să arăt că ceea ce ie nou în broşura amintită, ieste în mare parte greşit.

1. Voi face începutul cu părţile, unde

autorul pomenește de persoana subsemnatului. Se va vedea, că dl. W. ori nu citește și nu reproduce exact, ori încă nu știe bine românește. Așa, vrând nevrând, trebue să greșască mai des decât ar fi iertat.

Vorbind despre comunele bănățene, unde se întrebuințează **s** în loc de *ș*, dl Weigand scrie următoarele la p. 32:

„Diese Orte sind: Ilova, Poiana, Tserova und Kuptoare. Die Angabe b e i H o d o ș Poezii pop. din Bănat p. 5., dass dies auch in Slagna, Prisjan und Visag der Fall sei, ist nicht richtig, denn ich habe Slagna und Prisian selbst besucht und nichts davon gehört, u n d v o n V i s a g h ö r t e i c h e s i n R e s c h i t z a v e r n e i n e n. Allerdings giebt es in Prisian einige Frauen, die aus Poiana stammen, und ihre heimatliche Aussprache noch nicht geändert haben. . . . Es ist möglich, dass früher die Eigenheit weiter verbreitet gewesen ist, a u g e n b l i c k l i c h s i n d e s **nur die vier** a n g e g e b e n e n D ö r f e r“.

Românește: „Aceste locuri (unde se rostește numai **s**), sânt Ilova, Poiana, Țerova și Cuptoare. Ceea ce spune Hodoș, Poezii pop. din Bănat p. 5, ca aceasta s'ar întâmpla și în Slagna, Prisian și Visag, nu ieste adevărat; căci Slagna și Prisianul leam cercetat io însumi și n'am auzit nimic

despre acest lucru, ear despre Visag am auzit la Reşiţa (!) că nu se rosteşte. Adevărat, că în Prisian sânt unele femei, care sânt născute în Poiana şi încă nu şi-au schimbat pronunţarea de acasă.... Ie cu putinţă, că particularitatea aceasta odinioară a fost mai respândită, astăzi se găseşte **numai în cele patru** sate amintite“.

Din scrisele dlui Weigand se pare, că io însumi am greşit, când am scris că **s** se rosteşte în cele şase comune. În realitate eată cum am scris: „În comunele Ţerova, Ilova, Zlagna, Prisian, Poiana, Visag, după cum îmi comunică dl asesor consistorial Iuon Ionaş, precum şi elevii din partea locului, în locul sunetului *ş* se pronunţă pretutindinea **s**, de ex.: sasă, sapte, cocosu rosu, sade...“

Prin urmare ieste inexactitate, când citându-se rău, se pune deadreptul în socoteala mea greşala, deşi am scris lămurit, că **„după cum îmi comunică“** cutare şi cutare, cărora le-am şi lăsat răspunderea prin aceea că i-am citat.

Afirmaţiunea mea n'a fost atât de categorică, precum ieste a dlui autor, care de două ori afirmă, că **numai în patru** comune se mai păstrează obiceiul menţionat. Totuş n'are dreptate.

Visagul nu l-a cercetat, ci după cum afirmă, se mulțumește când cineva din Reșița, nu știm cine, i-a spus că Visăganii nu aparțin satelor pricinașe. În considerare, că până acum n'am fost atât de norocos, ca să obțin subvențiuui do nicăiri, și să mă pot însufleți ca să fac călătorii de studiu între Români, descoperindu-i lumii civilizate, a trebuit să mă multămesc cu mai puțin și am întrebat de nou pe părintele Liviu Iancu din Visag, ear Sfinția sa mi-a răspuns, că Visăganii zic: **usă, căpusă, sapte, serpe, zoi, cocos, zâdov, mizloc, cozoc, Logos, zug, sălas** (sălaș), **coleasă** (coleașă=mămăligă) **asa, cos** (coș = horn), **subă** (șubă), **cusmă** (cușmă) ș. a., ear această pronunțare se aude tocmai la băstinașii Visăgani; din cauza acestei pronunțări îi și batjocoresc cei de prin satele vecine, și totdeauna au fost batjocoriți, astfel Visăganii astăzi încep a se lăpăda de pronunțarea veche și abea a treia parte din iei o mai păstrează, dar după cum spun și bătrânii satului: adevărații Visăgani au vorbit numai cu **s** și **z** în loc de ș și j.

Așa mi-a răspuns preotul numit atât cu vorba, cât și cu scrisori.

În acelaș senz am mai primit și alte informațiuni despre Visag dela oameni, care au petrecut ani de zile la fața locului.

Ori cât de categorică ieste așadar afirmarea repețită a dlui Weigand, în fața acestor dovezi ea trebue să cadă. Nu se rostește în Zlagna, poate nici în Prisian, dar se rostește în Visag și rămâne constatat, că: Există în Bănat, după cercetările făcute până acum, **cinci comune**, unde sunetele *ș* și *j* se înlocuesc cu **s** și **z**, și adică: Ilova, Poiana, Țerova, Visag și Cuptoare. Și dacă în unele din aceste cinci sate dispare pe încetul pronunțarea veche, dispare mai ales în Țerova și Visag, pot afirma cu multă aparență de adevăr, că în alte sate din împrejurime a dispărut obiceiul mai nainte de ce lumea s'a gândit să facă cercetările trebuincioase pentru cunoașterea acestor subdialecte române.

2. În introducere la „Anuarul al treilea" cetesc: „Die Beschreibung des banater Dialektes von Herrn Hodoș in Karansebesch hat zwar den Vorteil, dass sie auf einem Material beruht, das aus vielen Orten gesammelt ist, aber den Nachteil, dass die Gewährsleute des Herrn Hodoș zu viel Schulbildung hatten, als dass sie unbefangen sprechen würden und dann hat Herr Hodoș nicht die fonetische Schulung, um genügend genau niederzuschreiben. So z. B. hört er als Transilvanier nicht einmal den Unterschied zwischen

ş und *şĭ*, der für den Banater sehr wichtig ist."

Domnul Weigand earăş greşeşte.

După d-sa, două scăderi caracterisează descrierea ce am făcut despre graiul bănăţean; întâia, că oamenii care mi-au adunat materialul, mai ales elevii din Inst. pedagogic, ştieau prea multă carte (aferim!) şi nu puteau vorbí nepreocupaţi; a doua, că dl Hodoş n'are deprindere fonetică pentru a transcrie destul de exact, drept dovadă ieste faptul că iel, adecă dl Hodos, fiindcă ieste din Ardeal, „nu ştie să facă nici măcar deosebirea dintre *ş* şi *şĭ*, ceea ce ie tare important pentru bănăţean".

Răspund la amândouă: Dl Weigand n'are idee ce fel de cunoştinţe de limbă aduc elevii la întrarea lor în Institutul nostru pedagogic. Idee n'are, că toţi elevii noştri vin d'acasă cu pronunţarea satului lor, şi că nici după trei şi patru ani de şcoală nu poţi să-i faci să uite cum rostesc vorbele părinţii, rudeniile şi ceilalţi oameni din sat.

Multe generaţiuni vor trece, până ce oamenii să vor lăpăda de felul provincial al graiului lor, dacă peste tot se vor putea lăpăda vreodată. Adevărat, se pierde caracteristica s a satelor Ţerova, Visag şcl., dar

aici contribue nu atât școala, cât mai ales, în afară de înrudirile familiare, gura satelor dimprejur: opinia publică.

Ie falā de geabă și înșelare proprie, când dl Weigand declară materialul din „Banater Dialekt“ adunat dela oameni neștiutori de carte, „von ungebildeten Leuten“; absolut nu urmează, că ieste o scădere atunci, când te informezi și dela oameni de aceia, care deși au dat puțin pe la școală, dar graiul provincial nu și l-au schimbat. Greșeli neapărat, poți face destule și într'un caz și într'altul, și în deosebi atunci, când te grăbești să isprăvești într'un ceas ori două particularitățile filologice ale satului întreg. Mai jos vom vedea, că materialul dlui Weigand adunat dela „ungebildeten Leuten“, întrucât ie nou, conține în adevăr erori număroase și unele pentru noi foarte comice.

A doua scădere ce mi se reproșează n'o înțeleg. Aș vrea să aflu, ce are de a face puțina mea deprindere fonetică cu soartea dialectului bănățean? Ori doară simte trebuința dl W. ca indirect să se laude cu studiul său, căci de, poate nu prea curg subvențiile dela București? . . .

Fiindcă am „păcatul“ (care nu acum mi se reproșează întâia oară) d'a fi născut în Ardeal, apoi, vedeți dvoastră, să nu fiu

în stare nici după ani de zile de a observa deosebirea dintre cele două sunete foarte apropiate unul de altul.

Se vedeţi însă, că dl profesor dela Lipsca earăş vorbeşte din chibzueală şi nu citeşte din carte. Eată ce am scris io în „Poezii pop." p. 5:

„Sunetul **ce** se schimbă, ca şi în graiul moldovean şi ca şi în graiul poporului din comitatul Zărandului, într'un sunet **apropiat** de ş. şi în poeziile dela sfârşitul acestui capitol îl însemnăm cu **şĭ, deşĭ nu-l putem transcrie exact:** dulşĭe (dulce), şĭe maĭ faşĭ (ce mai faci) ş. a."

Ce va să însemneze aceasta, decât deosebirea între *ş* şi *şĭ*. Se poate oare mai preciz?

Negreşit, n'am întrebuinţat în cele ce am scris caracterele din broşura dlui W., pentrucă n'am scris pe seama celor ce nu ştiu româneşte, şi pentru că publicul nostru cetitor în general are oroare de asemenea semne; ear io doream să fiu cetit cel puţin de aceia, care mi-au ajutat la culegerea poeziilor poporale, şi eventual să-i indemn la o lucrare mai departe. A scrie cu gândul că mai ales pe seama băcanilor şi a şoarecilor ai muncit, nu prea ieste înălţător de suflet pentru nimenea... Broşura „Der

banater Dialekt" nu se citește mai de loc nici chear în Banat pe unde a umblat autorul. De-ar cetí-o Bănățenii, de sigur ar avea multe de obiectat. Dar caracterele broșurei nu ori cine le poate consuma.

3. Dl Weigand a călătorit vreo două luni de vară prin Bănat, unde „ilustrul" oaspe și filoromân a fost primit cu mult alai și cu bancheturi. Așa-i firea românului din țara noastră: pe străinul lăudat să-l primească pretutindinea cu o naivă bunătate. În bunătatea aceasta românescă iel nu mai gândește, că adese ori alaiul și bancheturile onorează mai mult pe cel primit, decât pe cei primitori. (Sânt deja unele indicii prin ziarele din România, susținute de persoane onorabile, care ne înfățișează pe „ilustrul" filoromân din Ghermania într'o lumină cel puțin dubioasă. Și d-sa tace).

Revin la broșura „Der banater Dialekt", și relevez la p. 3., că în ținutul sud-ostic al Bănatului au existat mai nainte de domnia Turcilor „comune maghiare". Acelaș lucru se afirmă la p. 35, că Valea Idjegului, Almășul și Mehadia sânt cuvinte „fără îndoeală" de origine maghiară („zweitelsohne magyarischer Herkunft sind"). Afirmarea ie riscată și autorul nu produce altă dovadă decât vorba **do**, care ar corespunde ungurescului **meg**. Vorba aceasta slavă, **do**, o

găsim însă nu numai în localităţile de mai sus, ci ie destul de respândită în tot Bănatul. Şi dacă mai considerăm că zicerea: „după ce au **do** plecat“, autorul o traduce: „minekutánna (!) ők megtértek volna“, s'a dovedit numai atâta, că autorul nu prea ie tare în ale limbii ungureşti şi sârbeşti. Noi vom arăta într'unul din numerele viitoare ale „B. N.“, cu dovezi la orce întâmplare mai puternice că tocmai vorba Mehadia cu altele împreună ie tot aşa de maghiară ca şi vorba Szolnok, Czegléd ori Dobriţin.

La p. 9. cetim vorba **„omurât“**, ca verb;

La p. 11. **„nopce“** (nopte) cu **o** curat;

„ „ 13.[1] în Ardeal s'ar pronunţa: **„câine“** (nu câne), unde?

La p. 36. **„împoratul turşiesc“**, **„omu-l cu barbă lungă“**;

La p. 38, **„a lu frate“**, genetivul dela frate;

La p. 39. **petron** = petricică în satul Glâmboca;

La p. 39. **„omok** = derbes Weib“;

„ „ 39. **„mi-o dat“**;

„ „ 40 „dativul pron, pers. primeşte un **a**: mia, ţia, luia.“

La p. 41. **„preting** (în loc de pretind) wird nur von Gebildeten gebraucht.“

La p. 48. Conjugarea verbului auxiliar

voi în Borlova ieste următoarea: „oi, vei, **or**, om, veţ, or.“

La p. 49. „**Or** ist in 16 (Borlova) in den Sing. gedrungen,“ etc.

Ne mirăm, că dl W. cu „fonetische Schulung“, a putut pune pe hârtie bazaconiile acestea. Pentrucă:

Nu se zice „omurât“, ci numai: omorât;

Nici „nopce“, ci: nuapce;

În Ardeal nu-i vorbă de „câine“, ci în Bucureşti;

„Imporatul turşîesc“ şi „omu-l cu barbă luñgă“ earăş sânt imposibilităţi în gura ţăranului; ci iel zice aşa: împăratu ăl turşîesc, omu ăl cu barbă lungă;

„A lu frate“, unde? Nicăiri;

„Petroñ“ nu-i „petricică“, ba nici peatră, ci peatră mare chear şi la Glâmboca;

„omocul“, nu-i nici o femee;

„Mi-o dat;“ pronumele ie rău declinat; se zice **m'o dat,** şi în dativ şi în acuzativ, dar niciodată „mi-o dat.“

Dativul pron. perŝ. nu primeşte pe **a;**

„Preting“ va fi zis vr'un semidoct pe la oraş, şi autorul s'a grăbit a-l pune pe listă, între „Gebildeten!“

La conjugarea din Borlova, oi, vei, or, în adevăr trebue să exclamăm şi noi:

Oi vei!

Cea mai de frunte caracteristică (das hervorragendste Characteristikum) a dialectului bănăţean ieste după dl W. schimbarea dentalelor urmate de *e* si *i*, pag. 29. Se vede, că d-sa nu ştie, că schimbarea acestor sunete o găsim într'o formă analogă şi în alte dialecte ori subdialecte; ear dacă o găsim, nu mai poate fi cea mai de frunte caracteristică a graiului bănăţean. Ci, după cum am arătat, ceea ce distinge mai ales acest grai ieste bună oară păstrarea lui **n** muiat, pe care nu l-a păstrat nici ardeleanul, nici moldoveanul, nici munteanul, abea macedoromânul.

4. După câteva t e x t e, broşura se termină cu un Glosar pe 20 de pagine, care ar putea fi cu mult mai bogat în cuvinte şi expresiuni particulare graiului. Dar tot odată ar putea fi mai sărac în greşeli de acele, care prezentă graiul bănăţean într'o lumină contrară adevărului.

Zădarnic povesteşte autorul, că ţ ă r a n i i români din Bănat vorbesc de „b a k h e n d l" *), „aĭmokt", „ş n i ţ ă l", „l a i n t o k", „foremet", „n i m b r u", „siratse", „student", „şâ(=ja)", „ş l a f i a n k", „v i-

*) Vorbele spaţionate se folosesc, după cum spune dl autor la Glosar, pe o întindere mai mare sau în întreg Bănatul (...auf grösserem Gebiete oder im ganzen Banate in Gebrauch).

klibuş“ şi multe altele de soiul acesta. Nimic maĭ neadevărat.

Vine la târg un ţăran mai cu dare de mână, om care s'a învârtit poate şi între „domni“, şi întră în birtul neamţului; admit că-şi va permite luxul unui „şniţăl“, ori „bokhendl“, fie şi „ainmokt“. O ţărancă slujnică în oraşele noastre va şti să gătească bucatele aceste; va cunoaşte poate şi „laintokul“, „şlafiankul“ şi „foremeţul“ stăpânei sale. O cătană, mai ales câtă vreme ie în slujbă, zice: oboc, viklibuş, ba zice şi; alb rĭex, alb lĭnx, prezentir, şu fĭeţe şi toate vorbele ce i le cere serviciul militar.

Admitem, că bună oară vorba „viklibuş“ (servitor la ofiţer) ie interesantă, ca să vezi cum schimonoseşte soldatul din Caransebeş vorba: wirklicher Bursche, care în alt loc de sigur se schimonoseşte alt cum, poate „virşlipuş“ ori şi mai şi.

Admiţind toate aceste, credem însă că de aici şi până la vorbele ţăranului român „auf grösserem Gebiete oder im ganzen Banate in Gebrauch“, mai ie cevaş.

Superficialitate, cu care autorul notează vorbele, ie evidentă în nenumărate cazuri. Imposibil să le însemnăm aici pe toate. Exemple:

buzană, ie tradusă cu Stall, grajd;

bufăraş=Botschaft (? semnul autorului), solie;

dată=Gewohnheit, obicei;

dârlog=Watte, vată;

duruţ=weisser Mantel, mantauă albă;

djârdjău=Stichereien, dantelă;

feştelesc=ich befeuchte mich, mă umezesc;

fliosnesc=aufschmettern, a trânti;

gârbiţa=Nacken, ceafă, cerbice;

ian=mach zu, închide!

clacă=mâncare ce o capătă ţăranul dela preoţi în zi de sărbătoare pentru un lucru oarecare: „Essen, das den Bauern für geleistete Arbeit an Festtagen gegeben wird". Bravo!

cloaţă=Henne, găină;

clăbăţ=weisse Fellmütze, (căciulă albă!);

căciulă=schwarze Fellmütze (clăbăţ negru!);

clenţaică=Frosch, broască (animal!);

cotăriţă=Backkorb f. d. Sauerteig, coş de aluat;

cătăramă=kleiner Riemen zum Zumachen des Leibriemens, cureluţă pentru a încheea cureaua;

cucĭmă=Decke aus Ziegenwolle, acoperemânt din lână de capră;

chitat=blumig, cu flori;

nat=Kind, copil;

obială=Gamasche, gambieră, jambieră;

peperik=Paprika, ardei;

postav=Umschlagkragen, Aufschlag, Taschenklappe, guler, resfrântură, capac la buzunar;

răzvor=Reihe, Gang in Weinberg, rând, cale în vie;

rât=Feld, Flachland, câmp, şes;

mă sfădesc=ich ärgere mich, mă năcăjesc;

siratse=Rasiermesser, brici;

sulvină=?, sulfină;

şâ=ja, aşa;

vitşaz (viteaz)=Riese nicht Held, uriaş;

îndirept=unrecht, neadevărat ş. a.

În deosebi caracteristice pentru felul de-a culege vorbele sânt: buzană=grajd, dârlog=vată, clacă=mâncare, cătăramă=cureluţă, obeală=jambieră, postav=3 grozăvenii, siratse=brici etc. Una mai monumentală decât alta. Un dascăl chines de prin Turkestan, să iertaţi, cu greu le-ar tălmăcí vreodată mai dihai decum le-a tălmăcit dl profesor dela Lipsca!

Buzană, nicăiri nu-i grajd, ci cel mult în apropierea grajdului o căzănărie,

locul unde se fierbe rachiul. Căzănărie ie cuvânt mai respândit decât buzană.

D â r l o g ie z d r e a n ţ ă, nu vată.

C l a c ă, toti Românii ştiu ce-i clacă. Avem expresiuni ca v o r b ă d e c l a c ă, bună oară cele mai multe vorbe din Glosarul de care vorbim. Avem: lucru de clacă =lucru în cinste, nu pe bani.... Clacă ie astăzi de obicei munca ce o fac ţăranii cuiva fără să capete o remuneraţie oarecare. Nu se mănâncă până acum nici un fel de clacă.

C ă t ă r a m a ie un lucru, care stă foarte aproape de cureluţa cu care ţăranul îş închee cureaua; însă tot nu-i cureluţă, ci ie însaş î n c h e e t o a r e a de metal — şi pe deasupra o vorbă cunoscută de toţi Românii.

P o s t a v u l earăş zace aproape de guler şi de buzunar, şi totuş nu-i buzunar nici guler, ci însaş s t o f a de lână, care poate garnisi diferite părţi din haina ţăranului. Şi la urmă nu-i provincialism.

Nu-i provincialism nici vorba o b e a l ă tradusă cu Gamasche, jambieră. De i-ar fi zis ciorap măcar, şi tot nu-i bine; — dar j a m b i e r e peste cioarecii lui biet neica Gină Guţu Hoancă dela Dragomireşti, dela Dâlboşăţi ori Bolvaşniţa!!

Dacă însă neica Hoancă nu se avântă

până la jambiere, obișnuește câte odată a **se rade**, nu cu „siratse“, ci cu **brici.** „Siratse“ ieste verbul să radje (=se rade).

Ar fi rândul meu să întreb: Cum remâne cu „fonetische Schulung“, când scrie dl Weigand: „siratse“ în loc de să radje, „trikală“ pentru dricală, „îmbistrit“ pentru împistrit, ori „peperic“ pentru peperig, „sulvină“ pentru sulfină, ș. a.

„A se năcăjí“ nu-i a se sfădí, ci mai des a tăcea și a înghițí.

Clențaică ie ceva din broască, foarte aproape; broască ie Frosch pe nemțește, și totuș clențaică nu-i deloc Frosch; pentrucă clențaică ie o parte din broasca **ușii**. Mai are și înțeles figurat de gură.

O știu, dl W. va respunde că vorba Frosch=clențaică se zice numai în Moldova nouă (Boșneag), ca și „viteaz“ în înțeles de uriaș. Nu-i adevărată însă nici, una nici alta. Eată ce-mi scrie Sfinția sa părintele Traian Oprea din Moldova nouă: „Aici și împrejur ie folosit cuvântul clențaică =apăsătoarea din broasca ușii (Drucker); și foarte des se zice și: ține-ți clențaica! o expresie mai fină decât ține-ți fleanca! Se mai zice: ie bună de lucru, dar nu-i mai tace clențaica. Cuvântul viteaz aici ie des folosit, dar nu înțelege poporul un uriaș, ci un îndrăz-

neț, resolut, nenfricat, nu Riese ci Tapfer.“ Va să zică acelaș înțeles ca și în alte locuri.

Bucfăraș (nu bufăraș) ie dim. dela sl. bucfar=carte.

Data, nu-i obicei, ci soartă, ursită. Nu-i provincialism.

Duruțul ie mai des negru, decât alb.

Djârdjău ie gherghef. Mă feștelesc=mă murdăresc, Fliosnesc=pleznesc. Cloță=găina care clocește. Gârbiță =bărbie la vite, nu cerbice.

Deosebirea între clăbăț și căciulă n'o face coloarea, ci mărimea. Cel dintâi poate să fie ori negru ori alb; dacă-i mare ciobănesc, tot clăbăț rămâne. Căciula ie mai mică.

Cotăriță ie în general coș, nu coș special pentru ceva.

Nat nu-i folosit, numai în expresiunea tot natu—fiecare.

Rât nu-i câmp, ci un loc mocirlos.

Pipirig ori peperig (nu peperic) ie de mirare cum ajunge tocmai ardei, când autorul are zicerile (p. 56): „o ajuns la un rât mare cu peperic“, și după aceea: „tot natu să-și facă căciulă de peperic“. Dacă acum zici că pipirigul nu-i altceva decât paprică sau ardei, ar urma neapărat una din două: ori că ardeiul se samănă la Românii din Bănat pe râturi și după ce crește

mare se fac din el căciule (clăbețe negre!) ca să le poarte tot natu; ori că din pipirig, se gătește nici mai mult, nici mai puțin decât păpricașul.... Alege!

Altă greșală capitală a glosarului, care va induce în eroare pe străini în deosebi, consistă în aceea, că vorbe întrebuințate pe o întindere mai mare ori chiar în tot Bănatul sânt notate ca folosite numai într'o comună sau două; și din potrivă, vorbe puțin folosite sânt arătate ca și când ar fi întrebuințate peste tot ținutul Bănatului. Exemple de categoria întâi, adecă vorbe notate mai mult drept curiozități[1] (deși în realitate sânt cunoscute în tot Bănatul, unele și cevaș mai depărtișor) sânt: abea, haida, haidați, almintrenea, barabar, beda, boactăr, bălă, buhă, bucium, zac, zamă, ferico! flecătesc, gorgonesc, gornic, grohotesc, ici, cauc, copil (în înțeles de băeat), cucuveauă, corastă, curauă, chită, cărticea, leneos, lăeți, leasă, mau, a se nădăí, nălțat, nuculeț, peperig, pită, plătăgină, podrum, pogodesc, porțíe, pociumb, răcănel, salcă, străluce, sulfină, împistrit, îndirept, vicodol, viorint, zviduesc, zvârc, geană, jor, jigane etc. etc.

Exemple de cătegoria a două, adecă vorbe puțin folosite notate în glosar ca și foarte cunoscute în Bănat, sânt: alovină,

băglamă, bunar, glob, gumilastru, klup, kidă, kindjíe, laintok, lekvar, maieș, mincelan, mătușoñ, nat, nimbru, năian, oboc, pocompos, podvan, polejniță, pripaș, sfâcă, șlafiank, șnițăl, șodvassăr, vintzeler, vișinat, vizar etc.

Dl profesor dela Lipsca înfățișează graiul bănățean atât de diferit de celelalte graiuri românești, încât nici nu crede că țăranii din alte ținuturi se pot înțelege în limba lor cu cei din Bănat. O și spune lămurit când scrie: „Ich habe aus Transsilvanien stammende L e h r e r getroffen, die mir versicherten, dass sie bei ihrer Ankunft in der banatischen Gemeinde gar oft nicht verstanden haben, was man zu ihnen sagte.“ O informațiune așa de puțin preciză și banală o primește cineva de bani buni!....

În loc să se provoace dl W. la dascălii noștri, mai corect ar fi fost să spună d. e. unde a auzit vorba c o t o f l e a n ț? ce i s'a spus? și cine i-a spus-o mai întâi? Aici însă păstrează o discrețiune, care nu cred că face onoare autorului. De două ori amintește pe „cotofleanț“, împreună cu scriitori români care au falsificat vorba aceasta; iera prin urmare cu atât mai ales datoria autorului să spună și aceea, că a primit-o d'a g a t a în Caransebeș dela profesorul român Iosif Bălan, care i-a comunicat că „coto-

fleanț" ieste nemțescul Kartoffelpflanzer, nume de batjocură pentru neamț; dl W. nu știa deloc ce-i cotofleanțul, că n'avea de unde, s'a mirat mult când l-a auzit, și imediat și-a scos notițele, apoi l-a întrodus cam cu graba sub forma „Kartoffelpflanze".

În răspunsurl acesta am dat, sper, dovezi, d'ajuns nu numai despre superficialitatea și ușurința dlui Weigand când citează pe alții, ci și despre aceea, că studiul său „Dialectul bănățean" ie atât de bogat în rătăciri, încât nu poate fi consultat ca izvor asupra graiului din Bănat.

Recunoaștem nu-i vorbă cu toții, că dl profesor dela Lipsca ie plin de zel și curaj; dar, regretăm, n'are încă pregătirile necesare pentru a face cercetări mai adâncite asupra dialectelor române, adecă nu cunoaște destul limbile acelea, care au influințat limba românească în timpuri mai vechi. Și în sfârșit nici însaș limba noastră cum am văzut, nu o știe întru atâta, ca să fie scutit d'a comite erori de neiertat.

După toate acestea, veți întreba d-voastră, dlor cetitori, de ce nu vin scriitorii români, ca să ne dea lucrări mai puțin defectuoase, decât lucrarea de care am vorbit?

Nu vin de aceea, pentrucă publicul

nu caută asemenea lucrări, şi poate nu va căuta nici odată.

În lipsă de sprijin, scriitorii români nu se hotărăsc bucuros să dea şi muncă şi parale, ca să poată tipărí o carte ce nu se trece mai deloc. Ar rămânea ca să primească sarcina aceasta onorifică corporaţiile literare şi culturale, şi să jertfească în fiecare an o sumă oarecare pentru folclorul român. Aflu tocmai acum, că Academia Română a pus la concurs un premiu de cinci mii de lei pentru un studiu comparativ asupra dialectelor şi subdialectelor române. Premiul ie bun şi frumos; dar socotesc că iera cu mult mai folositor, dacă în loc de un premiu mare de cinci mii se puneau mai multe premii, dar mai mici, pentru studiul subdialectelor din localităţi mai restrânse. Nu trebue să spun, că atunci când se va fi adunat materialul trebuincios din toate ţinuturile, va fi mai uşor să se compună şi studiul comparativ pus la concurs.

Noi facem atât cât putem.

E. Hodoş

CÂNTECE BĂNĂȚENE

I. DE DRAGOSTE ȘI DE JALE

1

Măi bădiță gălbineț,
Cu trei rânduri de păr creț,
Ce te ții așa măreț?!
Că și io mis gălbineață,
Și tot nu mă țin măreață. —
Spune-mi, bade, drept și bine,
Dragă-ți-s, ori nu-s de tine?

Că de-ai știi tu, măi bădiță,
Cât dor duce-o mândruliță,
Te-ai pune pe vânt călare,
Ai sbura și peste mare;

Că din dorul meu d'asară
Foc făceai, s'aprinzi o țară,
Și din lacrimile mele
Făceai două izvorele,
Să te 'neci, bădiță, 'n iele.

Sintești.

2

Dorule mult blăstemat,
Pe mine rău m'ai săcat.
Dorule, ardă-te focu,
Tot la mine-ți afli locu.

Măidan.

3

Astăzi nor, la noapte nor,
Io petrec lumea cu dor;
Astăzi nor, la noapte stele,
Io petrec lumea cu jele.

Forotic.

4

Mândră, mândrulița mea,
Hai să 'mpărțim dragostea
Macar și cu lingura,
Dacă nu cu cumpăna:
Cât la mine-atât la tine,
Să fie pace și bine,
Să nu ne mai știe nime.

Sintești.

5

Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,
Fă-mă, Doamne, lemn de tufă,
Să mă taie mândra furcă,

Să mă ducă 'n șăzătoare,
Să mă ţină 'n brăţișoare
Aproape de ţiţișoare.

Sintești.

6

Tot mă 'ntreabă sfânta lună,
Unde-i voea mea cea bună?
I-am răspuns pe mândrul soare,
C'am lăsat-o'n șăzătoare.

Sintești.

7

Fă, Doamne, pe gândul meu,
Și îmi dă ce-oi cere ieu:
Nu cer, Doamne, bogătate,
Făr' noroc și sănătate,
Un cal bun de călărit
Și o mândră de iubit.

Sintești.

8

D'aici pân' la neic' al meu
Nu-i nici drum, nu-i nici părău,
Numai singur dorul meu.
D'aici pân' la neic' al meu
Nu-i nici deal, nu-i nici cărare,
Numai dorul meu cel mare.

Prigor.

9

Frunză verde ilileac,
Tot mă mir ce să mă fac,
S'o legat dorul de cap,

N'am cu cine să-l împart.
Să-l împart cu dumneata,
Și io m'aș mai usura;
Să-l împart, neico, cu tine,
Să mai vii eară la mine.

Prigor.

10

Trage, babă, bobii bine,
De-mi spune badea când vine;
De-or da bobii până'n nouă,
Badea taie drumu'n două;
De-or ieși bobii la cinci,
Nu mai văd pe bade-aici.

Maciova.

11

Frunză verde mărăcine,
N'a lăsat Dumnezeu bine,
Frumosul fuge de mine,
Și urâtul calea-mi ține.

Maciova.

12

Colea'n sat într'o grădină
Prinse dorul rădăcină
S'aș voí să-l iau cu mine,
Șapte rădăcini mi-l ține,
S'aș voí să-l iau acasă,
Șapte rădăcini nu-l lasă.

Oravița.

13

De n'ar fi mândra frumoasă,
N'ar fi fete mânioase;

Dar mândruța-i ca o stea
Fetele n'o pot vedea,
Și pe mine pentru ea.

Oravița.

14

Mândruță cu ochii verzi,
Ieși afară de mă vezi,
Ieși afară până 'n poartă,
De vezi dorul cum mă poartă,
Mă poartă din loc în loc,
Ca pe-un om fără noroc.
Mândruță cu ochii mici,
Ce mă faci să vin p'aici?
— Ba io, bade, nu te fac,
Dacă de mine ți-i drag.

Caransebeș.

15

Frunzuliță din doi plopi,
Frumoasă-i mândra la ochi;
Frunzuliță dintr'un fag
Frumoasă-i mândra la cap;
Frunzuliță colopăr,
Frumoasă-i mândra la păr;
Frumoasă-i mândra făcută
Nu-i nici crudă, nici trecută.

Caransebeș.

16

Mândruliță, ducu-ți doru,
Prin grădina cu mohoru,
Acolo măcar să moru!

Mândruliță ducu-ți dragu,
Prin grădina cea cu macu,
Acolo măcar să zacu!

Să mor astăzi, să mor mâne,
Şi să mă scol la trei zile,
Să văd lumea cum o ține,
Mândruța mea cui rămâne.
Şi s'o văd cum se mai poartă:
Ori mai bine, ori mai rău,
Ori cum am lăsat-o iău.

Păţaş

17

Foae verde de săcară,
Când dă soarele 'n deseară,
Gândurile mă omoară.
Frunză verde trei smicele,
Ce să fac io mândrei mele,
Să uite de gânduri grele?

Oraviţa.

18

Du-te dor şi eară 'ntoarnă,
Şi nu sta până la toamnă;
Du-te dor şi eară vină,
Şi nu sta 'n ţară străină.

Oraviţa.

19

Frunză verde de lămâie,
Din dragoste nu-i moşie,
Numai ciudă şi mânie.

Oraviţa.

20

Badea cu musteață neagră
Se joară, că nu-i sânt dragă;
Măcar minte badea bine,
Că mai moare după mine.

Oravița.

21

Foae verde de priboi
Să vii neico, 'n serbători,
C'are taica șase boi,
Doi îi vinde, doi oprește,
Doi mi-i dă mie de zestre,
Tot boi galbini și plăviți
Cum le plac la meeginți.

Meedia.

22

La tulpina unui nuc
Cântă dușmanul de cuc.
Io-l aud, rău mă usuc,
Și-mi pierd mintea, stau năuc.
Și mai jos pe-o crengurea
Cântă și o turturea,
Cântă cu inimă rea,
Că soțul nu și-l găsea.
Vine cucul ș'o întreabă,
— Ce ți-i ție, soro dragă?
— Io mis, cucule, beteagă,
Mis beteagă ș' oi murí,
N'are cine mă jălí . . .

Maciova.

23

Vai de cel, care iubește,
Iubește și *năpustește*,
Cu doru se prăpădește.
Am iubit ș' am *năpustit*,
Mai bine să fiu murit,
Decât așa necăjit,
Necăjit și despărțit!

Pătaș.

24

Pe măhála*) mândrei mele
Ie plin de câni și cățele;
Macăr cânii să mă mânce
Tot la mândra mea m'oi duce. —

Frunză verde din trei sălci,
Ean ieși, mândro, mă petreci,
Mă petreci cu lumina,
Lumina și inima,
Că-i grădina cam spinoasă,
Și măhála 'ntunecoasă.

Verendin.

25

Frunză verde spic de grâu,
Văzui pe mândra la râu
Și mi-o conoscui pe brâu,
Că-i cu brâul roșior,
Și polcuțe de fuior

*) Ulița.

Sufulcate pe-un picior.
Când îi văd piciorul gol,
Mă prind friguri, do să mor.

Meedia.

26

Cine n'are dor şi n'are,
Ie ca apa de pe mare
Lină şi cu stâmpărare.
Dară io traesc cu dor,
Mis ca apa din izvor,
Şi n'am stâmpăr până mor.

Broşteni.

27

Leagănă-te frunzuliţă,
Că nu-mi vine-al meu bădiţă;
Plângi şi tu, cum plâng şi ieu,
Ce-am iubit, nu-i mai al meu.

Meedica.

28

Duceţi-vă, rândunele,
La fereastra mândrei mele,
Şi cântaţi-i dor şi jele,
Focul inimiorii mele.

Meedica.

29

Mândruliţă pup de crin,
Să-ţi sărut dragostea 'n sin,
Tu n'auzi cum io suspin.
Nu suspin, că mi-i prea bine,

Ci suspin de dor de tine;
Nu suspin, că mi-i ușor,
Ci suspin, că stau să mor.

Meedica.

30

Mi-a trimis bădița dor
Pe-o foaie din via lor;
I-am trimis dorul acasă
Pe-o frunză din via noastră.
Mi-a trimis dorul din țară
Pe trei fire de săcară;
Io napoi i l-am trimăs
Pe trei fire de ovăs.

Prilipăț.

31

Câte flori pe eaz în sus
Toate cu badea le-am pus,
Cu dragul le-am presădit,
Și cu dorul le-am plivit.
La udat le-am sărutat,
La 'nflorit le-am adunat,
Lui bădița i le-am dat,
Să le poarte 'n pălărie,
Drag să-mi fie, numai mie!

Măidan.

32

Dorul meu, bade, ș'al tău
Facă-mi-se ciuciurău,
Ciuciureu cu trei izvoară,

Cine-o bea din iel, să moară.
Şi să bea duşman d'al meu,
Să mi-l bată Dumnezeu!

Măidan.

33

Dorul mândrii cu al meu
Să-l astrângă Dumnezeu
Şi să-l fac' un ciuciureu,
Ciuciureu cu apă rece,
Cine-o bea, de dor îi trece;
Şi de-o bea şi vr'un urât,
S'aud mâne, c'o murit.

Maidan.

34

Frunză verde floricele,
Măi voinice voinicele,
Vezi dorul mândrii ce face,
Pune pe badea de zace,
Îmi zace pe aşternut
Şi nimic nu l-a durut.

Măidan.

35

Frunză verde lemn uscat,
Dorul de min' s'a legat
Si 'n grea boală m'a băgat.
Bolez boală din picioare,
Şi nimica nu mă doare.

Meedica.

36

Mândruliţa m'a urât,
Se uită posomorât,

Și-mi pășește dușmănește,
Ca să nu-i mai trag nădejde.

Meedica.

37

Au, Doamne, că mândra-i lumea,
Când înfrunde și pădurea;
Au, Doamne, că greu-i doru,
Când înfrunde și bujoru!

Vălișoara.

38

Codrule, codruțule,
Ean desfă-ți cărările,
Să-mi duc supărările,
Dorul mândrei arzător,
Că mă face călător.

Jupalnic.

39

Plouă, plouă, earba crește,
Dorul mândrei mă topește;
Plouă, plouă, earba 'nspică,
Dorul mândrei rău mă strică,
Inima mi se despică.

Rusca.

40

Frunză verde floricea,
D'aș ști io pe maică ta,
M'aș băga slugă la ea,
Ș'aș slugí mare robie
Fără bani, fără simbrie
Numai să-mi fii dragă mie.

Goleț.

41

Paserę de pe sub munte,
Auzit-am, că ştii multe;
De ştii multe, hai îmi spune,
Că mă duce doru 'n lume;
De ştii multe, hai mă 'nvaţă,
C'oi pierí cu doru 'n braţă.

Meedica.

42

Foăe verde tulipan,
Şede măndra pe divan,
Şi-mi însiră la mărgele,
Dar nu-i stă gândul la iele;
Că nu 'nsiră, cum se 'nsiră,
Ci-mi înşiră căte-un bob,
La tot bobu face nod,
Totdeauna să-i fiu rob. —

Mândruliţo, rob să-ţi fiu,
Tot în braţe să te ţiu.

Caransebeş.

43

M'a făcut măicuţa 'n zori
În Dumineca de flori;
Câţi feciori în astă ţară,
Toţi aleargă să mă ceară.
O lume de-ar alerga,
Că maicuţa nu m'a da,
Că pe mine m'a făcut,
Cum măicuţei i-a plăcut,

Nici înaltă, nici micuță,
Cum ie fata mai drăguță;
M'a făcut în earbă verde.
Să fiu dragă cui mă vede;
M'a făcut între bujor,
Să fiu dragă tuturor.

Caransebeș.

44

Pe-o margine de pământ,
Merge badea sămănând,
Și din grai așa zicând:
Cade frunza din copaci,
Să te faci, grâule, faci;
Și să-mi stai la îmblătit
Ca mândruța la iubit,
Și să-mi stai la secerat
Ca mândra la sărutat.

Caransebeș.

45

Frunză verde și rotată,
N'ai mai fost, mândră, curată,
Când te sărutai odată,
Ai fost, mândră, fermecată,
Cu floare de b o s â i o c
După tine să mă coc.

Borl. vechi.

46

Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,
Fă-mă furcă peste luncă,
Să văd mândra când se culcă.

Fă-mă cârpă de mătasă
La mândruța mea pe masă.
Fă-mă taler d'ăi cu toartă,
La mândruța sus pe poartă
Macăr vântu să mă bată,
Și soarele să mă ardă,
Numai mândra să mă vadă.

Susani.

47

Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,
Fă-mă scară peste țară.
Să-mi văd mândra, unde 'nseară.
Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,
Fă-m' un pui de merișor,
Să mă dau de-a rostogol
La mândra pe sinul gol.
Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,
Fă-mă un pescuț în râu,
Să mă văd la mândra 'n brâu,
Inima pe inimioară,
Și gura pe gurișoară.

Caransebeș.

48

Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,
Fă-m' o pasere ca cucu,
Să nu merg vara la lucru,
Ci să sbor din creastă 'n creastă
Pân' la mândra la fereastă,
Din fereastă pe război,

Din război pe 'mpuitură,
Să-mi dea mândra câta gură.

Borl. vechi.

49

Frunză verde floricea,
Duce-m'aș la mândra mea,
Și-s mulți câni pe lângă ea,
Și mă tem, că m'or mușca.
Facă-se cânele lup,
Io la mândra tot mă duc.

Borl. vechi.

50

Frunzuliță dintr'o sută,
Frumos iești dragă făcută,
Ca prin inel petrecută,
Nici prea crudă, nici trecută,
Nici prea mică, nici năltuță,
Numai bună de drăguță,

Cu sprincene frumușele,
Ochișorii două stele,
Gușa șire de mărgele,
Obrazu-i cu rumenele,
Gura buze subțirele,
Pe pofta inimii mele.

Gârboveț.

51

Mândrulița mândrelor,
Fă-te floarea florilor,
Lângă strunga oilor,

Ca şi io, mândro, m'aş face
Noatenaş frumos cornut,
Pe tine să te sărut.

Sinteşti

52

Frunză verde spinicei,
Mândruţo, părinţii tei,
Pice ochii dela iei,
Că te-or ţinut prea de scurt,
De nu pot să te sărut.

Vălişoara.

53

Siminică, siminică,
Floarea-mi cade de pe chică,
Vino, bade, ş' o ridică. C.
Vino, bade, vină 'ndată
Nu mai aştepta răsplată,
Că te 'ntreb de sănătate,
Şi ne dăm la sărutate.

Caransebeş.

54

Frunză verde de măr acru,
Mi-ai trimis vorbă pe altu;
Vină tu cu vorba ta,
Nu căta că-s micutea,
Că mi-i mare dragostea.

Caransebeş.

55

Bosuioc roşu finesc,
Prinsei gând dumnezeesc,

Pe neica să-l năpustesc.
Năpusti-l-aş, năpustí,
Altu 'n loc n'oi mai găsí.

Gl. Craiova.

56

Nourel de peste ţară,
Farmecile mă mâncară,
Mi le-au dat de le-am băut,
Că pe neica să-l zăuit.
Dar cum slabu să-l zăuit,
Că ş' asară l-am văzut,
Cu cojocu 'mbăerat,
Cu căciulă lae 'n cap.

Gl. Craiova.

57

Floare alba, cam albastră,
Bate neică la fereastră,
Fereasta să zdrângănească,
Mândra să se pomenească,
Să-i dea foc să duhănească
Şi guriţă pe fereastă.

Prigor.

58

Frunză verde eacă nu-i,
Fusei dragă nu ştiu cui,
Şi acuma nimărui;
Dar când mă c h i t e s c frumos
Ear m i s dragă cui am fost.

Iaz.

59

Frunză verde lemn domnesc,
Hai, neico, să te 'ntâlnesc,
Două b o c i să-ți tăinuesc.
Vino, neico, decuseară,
Și mai umblă pe afară
Că maica o adurmí
Și noi bine vom trăí.

Drinova.

60

Frunză verde nucă sacă,
Neica la Râșava pleacă.
De vi ședea, neic', o lună
M'i afla pe câmp nebună;
De vi ședea, neic', un an,

M'i afla moartă pe s c a m n.

Verendin.

61

— Frunză verde de gorun,
Ean ieși, mândro, până 'n drum,
Două, trei vorbe să-ți spun;
Frunză verde crengi de nuc,
Ieși, mândruțo, au mă duc!
— Frunză verde de măr dulce,
Mereu, neico, nu te duce,
Numai maica să se culce,
Ș'apoi ies la gură dulce.

Borlovenii vechi.

62

Floare mică și rotată,
Te iubii, mândruțo, fată;

Te-aș iubí ș'acu nevastă,
Și bărbatul nu te lasă,
Să dai gură pe fereastă.

Borlovenii vechi.

63

Frunză verde lemn sucit,
Măi neico, tu ai gàndit,
Că io beau apă din tău,
Ș'oi murí de dragul tău;
Dar io beau apă din vale,
Nu-mi pasă d'a dumitale;
Pân' acuma mi-a păsut,
Că minte n'am prea avut,
Dar acuma minte-mi vine,
Și mă las, neico, de tine;
Că tu, neico, ai gândit,
Că sânt floare de găsit;
Dar sânt floarea florilor,
Și dragă feciorilor.

Iaz.

64

Frunză verde de săcară,
Îmi vení o veste-asară,
Că mândra trage să moară.
Nu știu, Doamne, ce-oi doi face,
Să mă duc să văd cum zace
Ea zace culcată 'n pat,
Cu doru de sărutat,
Cu fața către părete,
Cu gura arsă de sete.
Ș'apucai pe două dealuri,

S'aduc mândrei mele leacuri,
Să le pun pe trei vergele,
Să le scot sara la stele,
Dimineața la răcoare,
Ziua la ameaz la soare,
Doar oi pune-o pe picioare.

Golet.

65

Frunză verde-a spinului
Supărat ca mine nu-i,
Nu pot merge 'n târg să spui.

Jăluí-m'aș jăluí,
Și n'am cui mă jăluí
Nici la lună, nici la stele
Nici la mândruțele mele;
Nici la stele, nici la lună,
Nici la maica mea cea bună;
Nici la lună, nici la nor,
Nici la mândra, de mi-i dor.

Meedica.

66

Frunză verde de pe baltă,
Dragă mi-a fost mândra naltă,
Că-mi da gură peste poartă,
Venea 'n luntru nestrigată,
Ședea 'n poală nechemată,
Și-mi da gură nerugată.

Frunză verde măr popesc,
Mai dă-mi zile să trăesc

Altă mândră să iubesc,
Mai subţire mai frumoasă
Nu ca asta mincinoasă.

Delineşti.

67

Foae verde, lemn uscat,
Nu ţ-o fi, mândro, păcat,
M'ai iubit, şi m'ai lăsat,
Ca pe-un cal legat de gard,
Nezobit şi neadăpat,
Nu ţ-o fi, mândro, bănat?

Iaz.

68

Pe cel deal verde frumos
Suie un voinic fălos,
Cu cal negru mângăios.
— Frunză verde de dudău,
De ce calci, murgule, rău
Ori ţi-i greu trupşorul meu?
— Nu mi-i greu trupşorul tău,
Ci mi-i greu năraul tău,
Că tu te 'ncaleci pe mine,
Şi gândeşti numai la tine,
Şi mi-apuci pe cel troian,
Şezi cu mândre la divan,
Tu mă strângi cu frânele,
Mă tai cu călcâñele,
Şi te bagi cu mândre 'n birt,
Pe mine mă legi la stâlp,
Să mânc peatră şi pământ,

Și tu numeri holbele,
Io număr nuielele.

Goleț.

69

Frunză verde de susai,
Pusei șaua pe doi cai
Și plecai cu iei la rai.
Nici la rai nu poți să stai,
De mirosul florilor
Și de dorul fetelor.

Sadova.

70

Cine trece, maică, dealu?
Ioniță lu Borlovanu,
Că-i cunosc, măicuță, calu.
Și-i cu pinten la picior,
Tinerel mândru iecior,
Când pășește, zdrângănește,
Inima îmi sfârăește.

Borlova.

71

Drag mi-a fost să trăesc bine,
Rău mă tem c'oi murí mâne,
Rău îmi pare după lume,
Rău îmi pare și nu prea,
Ca după mândruța mea.

Meedia.

72

Cât vei fi și vei trăí,
Fată mare nu iubí,
Fata mare se mărită,

Şi udeşti cu gura friptă.
Cât vei fi, să nu iubeşti
Fată în ţoale nemţeşti,
C'am iubit şi io 'ntro sară,
Şi îi duc dorul d'o vară.

Broşteni.

73

Mă suíi în deal la cucă,
Să văd mândra unde lucră,
La ameazăz und' se culcă,
Să mă duc io, să-i fac umbră,
Să n'o ardă soarele,
Că-i albă ca doamnele.

Broşteni.

74

De nu ţ-ar fi, bălo, dor,
N'ai ieşí sara 'n obor,
Tremurând cu capul gol.
De nu ţ-ar fi, bălo, milă,
N'ai ieşí sara 'n grădină,
Tremurând cu furca 'n mână.
Dar să mor de dor, de drag,
Târg cu fete nu mai fac,
Că făcui, mândro, cu tine,
Şi perí firea din mine.

Meedica.

75

Frunză verde de sălcuţă,
Avui şi io o drăguţă.
Şedea 'n sat d'o mărginioară,

Duşmanii că mi-o luară,
Ş'o duseră 'n altă ţară
Dorul meu o 'ntoarse eară.
Mă uitai pe drum în sus,
Încătro mândra s'a dus;
Auzíi paşi tropotind,
Văzui o mândră venind,
Ş'o cunoscui binişor
Pe brâul cel roşior,
Pe cămaşa de fuior,
Pe dorul din sinişor,
Şi-mi vení, Doamne, să mor.
Să am cuţit, m'aş junghea
Şi pe mine şi pe ea,
Să ne 'ngroape-alăturea.

Măidan.

76

Frunză verde de prunuţ,
Avusei şi io drăguţ,
Şi duşmanii mi-l *zăflară*,
La mare bir îl băgară;
Iel de frica bìrului
Trecú apa Jiului,
Când fu apa jumătate
Stătú 'n loc şi scrise carte:
Ţie, mândră, sănătate,
Că de mine n'avuşi parte,
Tu vei face, mândră, bine,
Că mai sânt voinici ca mine,
Numai io voi face rău,

Că nu-i nime 'n portul tău,
Nici la stat, nici la purtat,
Nici gura de sărutat.

Iaz.

77

Frunză verde sânfireag,*)
Nu-i pe-aici cine mi-i drag.
Ci ie dus în altă parte, —
Să-i dea sfântul sănătate!

Gârboveț.

78

Am avut o cărărușă
Până la mândra la ușă,
Și s'a pus un blăstămat
Cărărușa mi-'astupat,
Tot cu pari și cu nuele,
Supărarea mândrei mele!
Dară supărarea mea,
Că nu pot merge la ea!

Borl. vechi.

79

Măi bădiță Iuonică,
Te-aș lăsa, inima-mi pică,
Te-aș iubí, și lumea strigă;
Moară lumea de necaz,
Dragu-mi iești, și nu te las;
Moară lumea și țara,
Nu mă las de dumneata,
Pân mi-o bate scândura,
Și mi-o suna țărâna.

Maciova.

*) Garoafă.

80

Firicel de earbă crudă,
Pe mine la mulţi li-i ciudă;
Lasă ciudă să le fie,
Tot iubesc, ce-mi place mie.
Când ar fi după duşmani,
Mi-ar vinde carnea pe bani,
Cu cântar ar cântări-o,
Cu chila ar târgui-o.

Pătaş.

81

— Mult mă mir, neico, de tine.
Ce pământ negru te ţine,
De nu mai vii pe la mine.
— Mă ţine pământ cu earbă,
Nu pot vení fără treabă,
Valea-i mare cu bruscani,
Nu pot trece de duşmani.

Gl. Craiova.

82

— Frunză verde floricea,
Păsăruică draga mea,
Spune drept ş'adevărat,
De ce-mi cânţi tu cu bănat?
— Io cânt şi mă necăjesc
Şi de jale mă topesc,
Doi cu doi nu se găsesc,
Tot urâţi se întâlnesc;
Doi cu doi de s'ar iubí,

În codru aş ciripí,
De jale nu m'aş topí.

Meedica.

83

Aşa stă inima 'n mine,
Ca şi paserea pe spine,
Când de când să sboare 'n lume,
Să nu-i mai aud de nume.

Fârdea.

84

Frunză verde floricea,
Săracă inima mea,
Cum se sbate şi se 'ntoarce,
Ca puiuţul în ghioace.

Feneş.

85

Pe unde calcă frumosul,
Răsare grâul şi orzul;
Pe unde calcă urâtul,
Se pârjoleşte pământul.

Feneş.

86

Mult m'am rugat, Doamne, Ţie,
Să nu-mi dai urâtul mie;
Dar tu, Doamne, nu mă crezi,
Tot urâtul mi-l areţi,
De bădiţa mă desparţi,
Tot urâtul calea-mi ţine,
Bădiţa fuge de mine.

Meedica.

87

Frunză verde lemn crestat,
Decând, neico, te-am lăsat,
Ai negrit și te-ai uscat.
Ierai pup de trandafir,
Acum lobodă și știr.
Dacă, neico, te-aș iubí,
La fire ear ți-ai vení;
Dar tu iești un blăstămat,
Că mă povestești în sat.

Borl. vechi.

88

Iubește, neico, iubește,
Singurel te tălmăcește;
Că tălmaciul despre altul
Îl știe, neicuțo, satul.

Crușoveț.

89

Frunzuliță creang de spine,
Afară-i lună și bine,
Și bădița nu mai vine;
Ori ie rău, ori nu-i a bine,
Ori se las' acum de mine.
Ș'a zis badea c'a vení,
Luna când a resărí:
Luna sus a resărit,
Și bădița n'a venit,
Și lumea mi s'a negrit.

Gârboveț.

90

— Frunză verde, foae fragă,
Ce ieşti, mândro, tristă, slabă?
Trece neica, nu te 'ntreabă,
Par' că nu i-ai mai fost dragă.
— Io de dragă, i-am fost dragă,
Numai mintea mi-a fost slabă.

Pătaş.

91

— Frunză verde, foae fragă,
Au n'auzi tu, bălo, dragă,
Ce ieşti galbină şi slabă?
— Galbină şi slabă mis
De pustiul de iubit,
Că nu l-am mai legumit,
L-am mâncat cum s'o s g o d i t.

Borl. vechi.

92

Cine crede dorului,
Are casa cucului,
Şi odihna vântului.
Frunză verde brebenei,
Io am spus ochilor mei,
Să nu fie lăcomei,
Ci să fie 'ngăduiţi.
După juni d'ăi mai urâţi.

Goleţ.

93

Frunză verde romoniţă,
Omori-mă, neiculiţă,

Dac' am fost fără credinţă.
Omori-mă cu mâna ta,
Să nu mai ai grija mea.

Păţaş.

94

Frunză verde napi greceşti,
Haida, neico, mă petreci,
Mă petreci, să nu mă 'neci,
Că n'ai bani să mă plăteşti,
Nici băgrini **),
Să-mi faci sicrin;
Nici măr dulce,
Să-mi faci cruce;
Nici măr acru,
Să-mi faci steagu.

Păţaş.

95

Vino, bade, de mă trece,
Preste Dunărea cea rece,
Şi păzà, *) să nu mă 'neci,
Că n'ai bani să mă plăteşti,
Nici băgrin **)
Să-mi faci sicrin,
Nici măr dulce
Să-mi faci cruce.

Socolari.

96

Floricică din izlaz,
Nu iubesc, şi nici nu las,

*) Păzà = păzeşte. **) Acaţ, salcâm.

Numai fac mândrei necaz.
Floricea albă de spin,
Nu iubesc, și nici nu țin,
Numai fac mândrei venin.

Rudăria.

97

Frunză verde *foiumfie*,
Nu știu, mândro, ce ți-i ție,
Tu mânie, io mânie,
Dragostea nu ni se știe.

Fărdea.

98

De m'aș face, bade-o fa,
Floare albă 'n calea ta,
Să văd cum ți-i inima,
Mai ți-i de mine, ori ba?

Rusca.

99

Nu ți-i, bădiță, păcat,
Că pe mine m'ai lăsat
De poveste *baș* în sat,
Fie-ți moartea din gelat!..

Măidan.

100

Bădiță, sprincene negre,
Iubi-te-aș, dar nu mi-i crede,
Că tu crezi în multe părți,
Ți-s drage, câte le vezi.
De-ai crede numa 'ntr'o parte,
Te-aș iubí până la moarte.

Fărdea.

101

Decând, mândro, te-am lăsat,
Ai negrit şi te-ai uscat.
Io să vreau să te iubesc,
La fire te prochitesc;
Numai io n'am căpiat,
Să iubesc, ce am lăsat
De urgie la un sat.
Ia-ţi o cârpă de mătasă,
Ca să treci pe lângă casă,
Şi de mine să nu-ţi pasă;
Ia-ţi o cârpă viorintă,
De nime să nu ai frică.

Gl. Craiova.

102

Bate, vânte, şi ear bate,
Şi la neica meu te-abate,
Să-i spui dor şi sănătate,
Că de mine n'are parte;
Că parte ar fi avut,
Credinţa nu şi-a ţinut.
Cuvântul şi-l-a călcat,
Fără drag' o rămâneat.

Borl. v.

103

Ajungă-te, bade, - ajungă,
Ajungă-te dor şi drag,
Să stai toată ziua 'n prag.
Când o fi de cătră sară,
Să te topeşti ca o ceară;

Când o fi la mez de noapte,
Prindă-te friguri de moarte;
Când o fi de către ziuă,
Să te lățești pe scândură,
Să te 'nveți, cum să iubești,
Pe mândra s'o părăsești.

Caransebeș.

104

Bată-mi-te, neico, bată,
Bată-mi-te dintr'odată
Nouă boli, nouă răcori,
Ș'o mână de friguri noi.
Ziua friguri te cuprindă,
Noaptea junghiuri să te prindă,
Și să bei cu lingura,
Să te 'ngrași ca scândura,
Să te bată Vinerea!

Susani.

105

Părăuț de lângă moară,
Curge limpede cerneală,
Să-mi cernesc io portuțu,
Că m'o lăsat drăguțu.
Dar cum foc să mi-l cernesc,
Că mai tare mi-l albesc.
Ba io de m'oi mânia,
De nime n'oi asculta,
Mi-oi da portul în năspreală
Și fața la rumeneală.

Când o fi vro sărbătoare,
M'oi gata ca și o floare,
Ș'oi ieșí până 'n uliță
Gata ca o păuniță,
Ș'oi pășí din pași răruți
Și mi-oi căpăta drăguți,
Un deget de mi-oi întinde,
Cinci și șase mi-oi cuprinde,
Unul l-oi încârliga,
Cinci și șase mi-oi afla,
Mai mândri, mai cu iubire,
Nu ca tine scoși din fire,
Mai mândri, mai sprincenați,
Nu ca tine blăstămați.

Drinova.

106

Bade, cum te-ai îndurat,
Pe mine de m'ai lăsat,
Ca pe-o pasere în gard
La toți oamenii de sfat.
Nu mi-i ciudă, că te-ai dus,
Mi-i ciudă, că nu mi-ai spus,
Cu cine să mă iubesc,
Tare să nu mă topesc,
Și de știre nu mi-ai dat
Inima mea-i cu bănat;
De știre nu mi-ai făcut,
Pân' oi murí, nu te uit.

Drinova

107

Frunzuliță earbă neagră,
Măiculița mă întreabă:
Rău ie la străin, ori ba?
— Taci, măicuță, nu 'ntreba,
Ci te uită 'n fața mea,
Că-i galbină ca ceara,
Și-i verde ca și earba.

Sintești.

108

Mătrăgună trei jirezi,
Drăguț ca al meu nu vezi,
Că poartă cămașă albă,
La grumaz năframă neagră,
Numai gura lui mi-i dragă,
Pe din sus de gurișoară
Cunună de mustăcioară,
Ochii lui ca mura coaptă
Ruptă de pe rugul verde,
Rău mă tem, că mi l-oi perde;
Că l-am mai perdut odată
Și l-am aflat la o fată,
Și fata vrea să-l sărute,
Dumnezeu să nu-i ajute,
Și fata vrea să mi-l ia,
Dumnezeu să nu i-l dea.
L-am cătat și l-am aflat
La mijlocul codrului,
La curțile dorului,

Unde stau porţile 'nchise
Mândrile pe table scrise.
Prinde doru a 'ntreba,
Doară cat pe cineva?
Cat pe cel cu peană lată,
Sus ie Dumnezeu, să-l bată,
Că m'a 'nvăţat a iubí
Şi m'a lăsat a dorí,
Şi m'a 'nvăţat sărutată,
Şi m'a lăsat supărată,
Bată-l Dumnezeu să-l bată!

Drinova.

109

Nicolae păr sucit,
Maică-ta aşa-au gândit,
Că stă masa 'ntr'un picior,
Numai ea are fecior.
Masa stă 'n patru picioare,
Mulţi voinici sânt pe sub soare,
Şi mai nalţi şi mai frumoşi,
Nu ca tine urâcioşi.

Iaz.

110

Auzit-am, nu ştiu bine,
Că te laşi, mândro, de mine.
Lasă-te cu Dumnezeu
Că mie nu-mi pare rău;
Că nici drumul nu l-oi trece,
Şi capăt mândruţe zece,

Că nu-i lumea ca odată
Șapte feciori la o fată;
Ci lumea-i plină de dor,
Zece fete pe-un fecior.

Prilipăț.

111

Dragă-mi-i calea din coace,
Și n'am pentru cine-o face,
C'a 'nflorit pupilinca,
M'a urât ibomnica.
Văd bine, că m'a urât,
Că-mi cată posomorât,
Și-mi grăește dușmănește,
Ca să nu-i mai trag nădejde.

Verciorova.

112

Bată-mi-te, mândro, bată
Patruzeci de rele-odată.
Să te bată, mândro, bată,
Să te bată Dumnezău
Nici mai bine nici mai rău
Numai cum ț-oi dorí iău:
Să te uști, mândro, 'n picioare,
Ca peștele 'n murătoare;
Să te uști tu din picioare,
Ca pânza la nălbitoare,
Când o uscă vânt cu soare.

Maciova.

113

Frunză verde măzărică,
Dragostea de fată mică

Ca păsula din bobică;
Dragostea de fată mare
Ca păsula din căldare,
Când îi dai un pumn de sare,
Și n'are nici o gustare;
Dar dragostea de nevastă
Ca vioala din fereastă
Când o bate vântu 'n față,
Umple casa de dulceață.

Crușoveț.

114

Unde văd un zbor de fete,
Trec prin apă mort de sete;
Unde văd nevestele,
Io mă sbat ca peștele,
Ca peștele 'n verșioară,
Când cască gura să moară,
Ca mreana la repezână,
Ca cleanul la apă lină.

Meedia.

115

La fereasta mândrei mele
Latră câni, latră cățele;
Tune turbu 'n tine, câne,
Și 'n stăpânul de te ține,
Că nu te ține legat,
Să pot să mă duc în sat
La fată de măritat,
La nevastă făr' bărbat.

Rudăria.

116

Când văd mândra 'n sărbători,
După mândra crăp și mor;
Când o văd într'alte zile,
Ard hainele de pe mine.

Ciclova.

117

Pe coasta cu fragile
Mână-ți, mândro, vacile,
Prin lăstarii de băgrin
Să m'aștepți, mândro, că vin;
Că ș'asar' aș fi venit,
Numa io m'am zăbovit
La spărtura de fereastă,
La o 'hulă de nevastă.

Măidan.

118

Frunză verde de sălcină,
La toată casa-i lumină,
Numai la mândruța-s două,
Că-și face cămașă nouă,
Ciupagu de mușulin,
Cumpărat de Serafin;
Pe la poale colți mărunți,
Cumpărați de neica Miuț;
Pe la gură șlingherai
Cumpărat de neica Miai.

Marga.

119

Sus în vârful nucului
Cântă puiul cucului,

Și din jos de rădăcină
Cântă cuca cea bătrână;
Dară sus pe crengurele
Cântă două turturele,
Nu mi-s două turturele,
Ci-s două mândre d'a mele,
Cu obrazul plin d'albele,
Când le văd, inima-mi pere.

Măidan.

120

Cucul cântă, mierla zice,
Nu-ți bea banii, măi voinice,
— Las' să-i beau, să nu se strice,
Că azi, mâne, voi murí,
N'are cine mă jălí.

Caransebeș.

121

Frunză verde stejărel,
Câtu i omul tinerel,
Se ține dorul de iel;
Dar dacă îmbătrânește,
Nimărui nu-i trebuește.

Marga.

122

Frunză verde de bujor,
Colo 'n vale la izvor,
Ieste-o fată ș'un fecior,
Se judecă de s'omor.
Zice june către fată:
— Nu ședea nemăritată,

Ca moara neferecată,
Ca mărgeaua nenşirată.
Fata din gură-i grăea:
— Ba io nu m'oi mărita,
Pân' tu nu te-i însura,
Să văd pe cine-i lua;
De-i lua o bălăioară,
Să dea Dumnezeu să moară;
De-i lua vro ochişea,
Să nu ai parte de ea;
De-i lua una ca mine,
Să nu-ţi dea Dumnezeu bine!

Borlovenii vechi.

123

Umblă tata să mă 'nsoare,
Că umblu 'n sat la o floare.
Dar cu sila nu m'a face,
Să iau pe cine nu-mi place.
Vrea să-mi ia una bogată,
S'aducă boi în poeată,
Berbeci şi oiţe 'n strungă,
Şi vaci, să aibă să mulgă.
Lasă-mă, tată, să mor
Cu urâta nu mă 'nsor!

Maidan.

124

Câte flori pe câmp înflor,
Toate mie-mi plâng de dor,

De ce nu mă mai însor.
Însura-m'aş, însura,
N'am pe cine foc lua;
Că pe cine-aş fi luat,
M'a lăsat, s'a măritat;
Şi pe cine aş lua,
Zice, că nu mis de ea.

Sinleşti.

125

Orb am fost io la vedere,
Că luai fără plăcere,
Mă bucurai la avere.
Şi luai fată din lume
Să-mi aducă bani cu sume,
Ş'acum stă să mă sugrume.
Tot cu vorba-mi tae nasul.
Şi se laudă 'n tot ceasul.
C'o adus galbeni cu tasul.

Maciova.

126

Frunză verde de prunuţ
Frumosu-i omul negruţ,
Că-i negruţ şi ocheşel,
Dă-mă maică, după iel.
Dacă, maică, nu mi-i da,
Singură m'oi spânzura
Într'un vârf de solovârf,
Într'un mijlocel de târg,
Să se mire târgurile,
Cum se dau fetiţile

Peste mări
În alte țări,
Peste munți în alte curți,
La oameni necunoscuți.

Jupa.

127

Frunză verde măerană,
Mărită-mă numai, mamă,
Că de nu mi-i mărita,
Pe fereastă m'or fura,
La lună ne-om închina,
Stelele ne-or cununa,
Soarele ne-o judeca.

Marga.

128

Mamă, nu mă supăra,
Până sânt la dumneata,
Că dacă m'oi mărita,
Apa 'n șofei ț-o săca,
Earba 'n prag are să-ți crească,
Feciorii să o cosească,
Fete mari s'o polojească.

Iaz.

129

Frunză 'n prun, frunză sub prun,
Vine dorul, stau nebun,
Stau nebun, năvăl a plânge,
De dorul, care mă prinde;
Stau în loc și mă gândesc,
Pe ce cale să pornesc,

Cu popa să mă 'ntâlnesc
Două vorbe să-i vorbesc,
Două vorbe, trei cuvinte:
Descunună-mă, părinte!

Ias.

130

Când eram la maica 'n păr,
Purtam flori şi calapăr,
Mă 'nfălam şi mă chicheam
Şi pe toţi junii iubeam.
Dar decând m'am măritat,
Nici să râd nu mi-i iertat,
C'am un lotru de bărbat.
Ardă focul ceapsa mea,
Mi-a fost dragă, ş'acu-i grea.

Marga.

131

Până fui la mama fată,
Mâncai pita nesărată,
Nesărată, din săcară,
Cernută prin sită rară,
Ş'o mâncam cu drag p'afară.
Dar dacă mă măritai,
Pită tot de grâu mâncai,
Cernută prin sită deasă,
Ş'o mâncai plângând prin casă.
Frunză verde-a spinului,
Aşa-i casa strinului,
Ca şi casa socrului:
Din afară ie cu var,

Din lăuntru-i cu amar.
Dar casa măicuţei mele
Din afară-i cu nuele,
În luntru faguri de miere.

Măidan.

132

Frunză verde foae lată,
Cât fusei la mama fată,
  Nu săpai
  Nu secerai,
Nu torsei, nu pusei pânză,
Mă 'nvăţai a zice 'n frunză.
Dar dacă mă măritai,
Şi săpai, şi secerai,
Şi torsei, şi pusei pânză,
Şi lăsai dracului frunză.

Susani.

133

Frunză verde de susai,
Tineră mă măritai
Rea socríe-mi căpătai.
Mă mână la secerat
Singură, fără bărbat,
Secerai cât secerai,
Rău la deget mă tăiai.
Rândunea din ţara mea,
Du-mi-te la măicuţa,
Să-mi trimit' un petecel,
Să mă leg la degeţel.

Prigor.

134

Tineră mă măritai,
Şi rea soacră-mi căpătai.
Mă mână la secerat
Singurea, fără bărbat.
Secerai, ce secerai,
La un deget mă tăiai.
Mă lăsai de secerat,
M'apucăi de căutat:
Mă uitai la răsărit,
Toate maicele-au venit;
Dar la mine,
N'are cine!
Eat' un pui de rândunea
Se aşează 'n brazda mea:
Rândunea, din ţara mea,
Să te duci la maică mea,
Şi să-i spuni tu iei aşa:
Hainele să mi le vindă,
Ori mai bine să le-aprindă,
Să le-aprindă 'n drumu mare,
Să se mire multă ţeară,
Să se 'nfrice maicele
Să nu 'nstrine fetele,
Nu le dee într'alt sat
După-un câne de bărbat,
Ziua, noaptea şede beat,
Cu mândrele după cap!

Caransebeş.

135

Mamă, când m'ai măritat,
În fântân' să mă fii dat,
N'ai avea nici un păcat.
Cu banii dela 'mbunat
Să fii luat scânduri de brad;
Cu banii dela căpară
Să-mi fii luat lumini de ceară,
Să s'audă vestea 'n țară
Să treacă peste hotară,
Să audă mamele,
Să nu-și dee fetele.

Verendin.

136

Morminte, groapă săpată,
Mai deschide-te odată,
Să văd ce-am iubit odată;
Statu cu opregile,
Gușa cu mărgelele,
Mâna cu inelele,
Obrăzorul rumenit,
Ca și macul împupit,
Gura, buze micutele,
Și sprincene subțirele,
Și pieptul cel rotunzit....
Pământul le-a pustâñit.

Meedia.

II. VESELE, GLUMEȚE, SATIRICE

137

Măndruliță de demult,
Mi-ai dat dragoste 'mprumut;
Îndesară hai la noi,
Să-ți dau gurița napoi;
Că de-o fi poate să mor,
Vreau să nu-ți rămân dator.

Pătaș.

138

Fă-ți, mândruțo, pat afară,
Să mă fac io vânt de vară,
Să vin să-ți dau bani mărunți,
Să nu dai gură la mulți.

Borl. vechi.

139

Ieșí neica sus în cucă
Și se uită peste luncă,
Toate plugurile lucră.
Numai pluguleţul meu
Șede-afară sub părete,
Și boii-s la earbă verde,
Că plugariu-i după fete.

Meedica.

140

Bate-l, Doamne, bate-l cruce,
Pe cel cu mândruțe multe;
Pân' ajunge pe la toate,
I se face mez de noapte,
Până când vine la mine,
I se face ziuă bine,
Și se joară ca un câne,
C'a venit dirept la mine...

Maciova.

141

Frunză verde de sălată,
De-ar fi mândra înțeleaptă,
Când mă uit la ea odată,
Să-și ia fusul și cu furca,
Să apuce mândra lunca,
Să culeagă mazăre,
Că-i bună de dragoste.

Vălișoara.

142

Câte fete la Bărbosu,
Toate stau după frumosu,
Și frumosul nu-i de iele,
Că dau grâul pe albele,
Ovăsul pe rumenele,
Se albesc, se rumenesc,
Că gândesc, că 'ntineresc;
Și sânt cârne de bătrâne,
Picioare nu le mai ține.

Maciova.

143

Cu mândra dela Logoș,
De trei zile beau vin roș.
Mândra mi s'a 'mbursucat,
Ce-a cerut, io nu i-am dat;
Mi-a cerut pită cu mac,
I-am dat gură după plac;
Mi-a cerut pită cu nuci,
Io i-am dat buzele dulci.

Fârdea.

144

Am o mândră 'n Carloveț,
De frumoasă n'are preț,
De zdreanță n'are județ.
Și așa o mângăeam,
Din gură așa-i grăeam:
— Mândrulico, mândro, fa,
Te-aș iubí, dar nu-ți știu vorba.
Mândra din grai îmi grăea:

— Voinicele, dragul meu,
Nu-ţi pară lucrul prea greu,
Vorba mea ie şi ştiută;
Ia-mă 'n braţe, mă sărută;
Pe picioare să mă calci,
Mâna 'n sin tu să mi-o bagi,
La ochi negri să te uiţi,
De mine să nu te uiţi.

Fârdea.

145

Frunză verde răcuină,
Urâtă-i fata bătrână,
C'ar purta şi ea cercei,
Şi 'n gură-s numai gingei;
Şi-ar purta nişte mărgele,
Şi 'n gură n'are măsele;
Pe mânecă pui mănunţi,
Şi pe cap îs peri cărunţi;
Pe la poale scriitură,
La obraz cu sbârcitură.

Feneş.

146

Fetele din satul nost
Se uită după frumos,
Şi frumosu nu-i de iele,
Că-s d'alea cu rumenele,
Şi 'ncălţate cu obiele.

Ogradena v.

147

Fetele din satul nost
Tot a dracului au fost,

Toată vara *huhurează*,
Earna scaldă și botează.

Ogradena v.

148

Am aflat și io o mândră,
Și de ea nu am dobândă:
Câtu-i ziua la oglindă,
Și gunoiu-i până 'n grindă.

Caransebeș.

149

Hop, în zdrențe să sărim,
Știi, la earnă ce pățim:
Din cenușă nu ieșim.

Caransebeș.

150

Hop, țup! n'am să 'mbuc,
Nici la moară ce să duc,
Nici acasă nu rămasă
La copii și la nevastă.

Caransebeș.

151

Hop în sus și hop în jos,
Joc de silă bucuros.
Aș juca și nu știu bine,
M'aș lăsa și mi-i rușine,
Se râde lumea de mine.
Las' să râdă, că-i *bolândă*,
Numai io să fac izbândă.
De jucat nu știu juca,
Numai fete-a săruta,

Că-s tiner fără mustață
Și mă 'nvăț a strânge 'n brață.

Drinova.

152

Io la joc,
Mândra la joc,
Mălaiul de joi în foc.
Bătui mâța cu vătraiul,
De ce nu mi-o scos mălaiul.

Verciorova.

153

Ce folos, fată, de tine,
Mergi la joc, nu te ia nime;
Vii acasă supărată,
Te pui la cuptor pe vatră;
Peptarul cel mătăsit
Peste poartă l-ai zvârlit;
De ciudă și de amar,
Ț-ai zvârlit cătrința'n jar,
Ear șuba și cizmele
Und' se culcă cânele.

Fârdea.

154

Ce folos de tine fată,
Că te porți așa gătată,
Că faci pânza toată spartă.
Poalele, care-s pe tine,
Nu-s făcute zău de tine,
Ci-s făcute d'ăi din sat
Și le 'ntinzi de falâ 'n gard.

Sintești.

155

De-ai ști toarce Sâmbăta,
Cum te 'ntorci Dumineca,
N'ai fi goală
Ca o oală,
Și 'mbrăcată
Ca o cantă!

Gârboveț.

156

Măriuța când se scoală,
N'are oală, mulge 'n poală;
Până 'n casă,
Tot îl varsă.

Caransebeș.

157

Marie cu chica 'ntoarsă,
Nu te ține-așa făloasă,
Că ți-i cânepa de coasă,
Cucuruzul de 'ngropat
Numa bun de secerat;
Eară prunii din ocol
Baș de muchea de topor;
Poalele tale ciurate
De tine nu-s mai lucrate,
Numa-s din târg cumpărate
Cu bănuți
Dela drăguți,
Cu crețari
Dela ștrengari.

Marie, mânca-te-ar greața,
Pentru tine-mi pierd vieața.

Măidan.

158

Vai de mine ce să fac.
Mi-a căzut bădica drag,
Și n'am cămașă să-i fac;
Și i-aș face d'a de sac,
Sacu-i gros,
Badea fălos.
Și i-aș face d'a subțire,
Ea săraca toată fire;
Că pe sulul dinapoi
Sânt o sută de nevoi,
Dar pe sulul dinainte
Cine le mai ține minte!

Marga.

159

Frunză verde de măr dulce,
Am o mândră ca o cruce
Și la lucru n'o pot duce.
Dimineața-i roua rece.
Amânat se nădușește,
Și mândruții nu-i priește.

Mândra plecà la fântână,
O mușca musca de mână,
Și mâna i se umflà,
De lucru se d o l ă s à,
Și la umbră se culcà.

Pătaş.

160

— Lasă-te, mândro, de mine,
Că mă las și io de tine,
Să nu dăm de vro rușine.
— Da-om, neico, de ce-om da,
Nu mă las de dumneata.

Jupalnic.

161

Păltinior cu frunza lată,
Și cu umbrița rotată,
Lasă-mă sub umbra ta
Puținel cu mândra mea;
Că nu mi-i mândruța naltă,
Să-ți cuprindă umbra toată.
Ci mi-i mândra scunducea,
Numai bună'n umbra ta.

Ogradena v.

162

Du-mă, Doamne, și mă adă,
Unde-or fi fete grămadă,
Și nevestele șireag,
Să-mi aleg, care mi-i drag.

Ogradena v.

163

Cucule, pasere proastă,
Nu-ți face coliba'n coastă,
Că vine pupăza beată,
Și dă coliba de vatră.

Marga.

164

Prinsei doi cai la cocie,
Ș'adusei pe sărăcie;
Prinsei patru boi la car,
Ș'adusei pe vai ș' amar.

Borlova.

165

Pe ulița m i c u c i c ă
Ieste-o bălă despletică,
Toată sara se mărită.
Dimineața-i desvălită,
Pe la ochi ie urduroasă,
Ea gândește, că-i frumoasă.

Meedica.

166

Colo 'n deal,
Colo sub deal,
Ieste-o casă văruită
Ș'o nevastă necăjită,
Că o bate bărbatŭ
Să-i spună ibomnicŭ.
— Măi bărbate rău de câne,
Să mă bați și azi și mâne,
Tot drăguțul nu l-oi spune;
Să mă bați de nouă ori,
Tot oi pune la brău flori,
Ș'oi da gură la feciori.
Frunză verde două paie,
Ce-i femeii de-o bătaie!!

Sintești.

167

Cât îi mândra de frumoasă,
La cămăși nu știe coasă,
Că le coasă cu andreaua,
Le 'ngrădește cu nueaua,
Să-și îmbrace ea bărbatul,
Să fie și iel ca altul.

Cadar.

168

Au, lele io n'am obiele,
Că le-am rupt tăind nuele,
Să fac gardul mândrei mele,
Ș'am avut de cărmăjin,
Toate le-am rupt prin grădini,
Prin grădina cu bugeac,
După fete, care-mi plac,
Și neveste, ce mi-i drag.

Cadar.

169

Nevasta care-i cu dracu,
Toată sara-și leagă capu,
Să iesă la cine-i dragu.
Și iese sara la șură,
C'a vorbit gură cu gură
Să dea pae juncilor
Buze moi voincilor.

Cadar.

170

Frunză verde de nuea,
Harnică-i muerea mea,
Că din cinci zeci de fuioare

Mi-a făcut o ștergătoare;
Și din o sută de lâni
Mi-a făcut mănuși pe mâni;
Pân' țesú un lat de pânză,
Mâncà cinci oca de brânză
Ș'o măsură de păsulă,
Și zice, că nu-i sătulă.

Jupa.

171

Măi bădițo, pentru tine
Nu trăesc cu soacra bine,
Că la masă
Nu mă lasă,
La fântână
Nu mă mână,
Nici la foc
Nu-mi face loc,
La pârlaz
Nu-mi dă răgaz, —
La părău
Nu mă duc iău.

Vălișoara.

172

Mă 'nsurai, luai muere,
Mă bucurai la avere,
Luai mama mamei mele.
Averea o cheltuii
Și cu toanta io u d j i i.
De urâtul lucrului
Șade 'n vatra focului.

Scoase capul peste ușă,
Boian rupse și se duse:
— Na! na! na! Boiane, na!
Că nu-i asta boala ta,
Că asta mi-i toanta mea! —
Toanta pleacă după mine,
Și mă face de rușine.
Că de soare se sfiește,
Și de umbră se lipește.

Maciova.

173

De-aș avea și io nevastă,
N'aș umbla pe la fereastă,
Cu șubiță sufulcată,
Și cu inima gătată.
Aud ușa scârțăind,
Gândii, că-i mândra ieșind,
Iese-un câne de bărbat
Cu furca de lângă pat;
Io-l întreb de sănătate,
Iel mă tae preste spate;
Io-l întreb de sănătos,
Iel mă tae de pe jos.

Delinești.

174

Frunză verde lemn uscat,
Mândrele m'or cumpătat
Ca să plec sara în sat
La nevastă cu bărbat.
Când ședeam cu mândra 'n brață,
Bărbatul întră în casă,

Şi mă 'ntreabă, că ce cat,
Cu piciorul dela pat.

Caransebeş.

175

Vecine de lângă mine,
Mută-ţi patul în grădină,
În grădina cu trifoi,
Să crească earbă sub noi,
Să crească earba cât gardu,
Să nu ne vadă bărbatu.
Că bărbatu-i rău ca dracu,
Că s'asară-mi sparse capu,
Şi dazmeaţă-mi rupse gura,
Rupă-i dracu j u n g h e t u r a.

Jupa.

176

Strigă moartea la fereastă :
— Spoveditu-te-ai, nevastă?
— Moarte, nu mă întreba,
Spoveditu-m'am ori ba,
Că io când m'oi spovedí
Şapte popi mi-or trebuí
Şapte popi din şapte sate,
Să mă curăţ de păcate,
Şi un protopop sârbesc,
Să nu ştie ce-i vorbesc.

Caransebeş.

III. CĂTĂNEŞTI

177

Haida, mândro, 'n deal la cruce,
Să vezi badea cum se duce,
Şi te uită după iel,
Cum merge de cătinel,
Cu cămaşa lui cea nouă,
Cu inima ruptă 'n două.

Meedica.

178

Cântă cucu 'n vârf de şură,
Merg feciorii la măsură.
Merla cântă, cucul cucă,
Toţi feciorii stau de ducă.
Haideţi, mândre, să jurăm,
Pe feciori să nu-i lăsăm,

Că dacă noi i-om lăsa,
Cu cine om rămânea...

Drinova.

179

Frunză verde de nuea,
Mândră, mândrulița mea,
La toamnă ne-om despărțí
Trei ani nu ne-om întâlní;
Când napoi voi înturna,
Măritată te-oi afla,
Măritată cu copii,
Și de mine nu-i mai ști.

Drinova.

180

— Sară bună, mândra mea,
Io mă duc, tu-i rămânea,
Și de-oi mai vení vreodată,
Știu, că nu te-oi găsí fată,
Că te-oi găsí măritată,
Măritată cu bărbat,
Pe mine mi-i fi uitat.
— Frunzuliță merișor,
Măi bădiță bădișor,
Șapte ani de nu-i vení
Tot pe tine te-oi dorí;
Vină negru ca tina,
Mi-i fi drag ca inima;
Vină galbin ca lutú,
Mi-i fi drag ca sufletú.

Drinova.

181

Frunză verde d'a de nucă,
Vai, săracă mândrulucă,
Pleacă-te şi mă sărută,
Io te las, tu te mărită,
Nu-ţi face inima friptă;
Că destul mi-i friptă mie,
Că mă duc în cătănie.

Drinova.

182

Frunză verde foaie fragă,
Rămas bun, mândruţă dragă,
M'oi duce şi n'oi vení,
Plânge-mi-i şi mi-i dorí;
M'oi duce, n'oi înturna,
Plânge-mi-i şi mi-i cânta.

Drinova.

183

— Frunză verde plop şi salce,
Tu te duci, bade, sărace,
Io cu dorul tău ce-oi face?
— Tu mândruţă-i face bine,
Că rămâi în sat la tine,
Şi mai sânt voinici ca mine. . .
— Fie ca şi frunza 'n vie,
Dacă nu-ţi samănă ţie;
Fie voinici, pe câţi bulgi,
Dacă tu, bade, te duci.

Drinova.

184

Jele-i, Doamne, cui i-i jele
Jele-i inimioarei mele,
După gardu de nuele,
După ochii mândrei mele.

Drinova.

185

Poartă, mândră, ce-i purta,
Numai nu te mărita,
Poartă frunză de saschíu,
Până merg şi până viu;
Poartă frunză de pe cale,
Până viu dela cătane.

Vălişoara.

186

Cucuruz cu frunza 'n sus,
Bădiţa azi mi s'a dus,
Mi s'a dus şi nu mai vine,
Ş'or trece trei ani de zile.
Frunză verde de cetină,
Io-i trimit carte să vină;
Iel trimite sănătate,
Că cu duşmanu se bate,
Şi de mine n'are parte.

Caransebeş.

187

Busuioc crescut în crengi,
Hai, mândro, de mă petreci
De aici până la Beci;
De ţi o părea scurtă calea,
Mă petreci până'n Italea.

Drinova.

188

Frunză verde grâu mărunt
Io, de amărât ce sânt,
Nu văd earbă pe pământ,
Nici luna pe cer mergând,
Nici soarele răsărind;
Că pe mine m'au jurat
Pe apă şi pe uscat,
Să merg pentru împărat.

Fârdea.

189

Cătănia cui ie dată?
La fecioru fără tată.
Cătănia-i scrisă 'n palmă
La fecioru fără mamă.

Fârdea.

190

Trandafir cu frunza lată,
Care te purtam odată,
Voiniceşte te-am purtat,
Fete mari am sărutat.
Acum te poarte ori cine,
Nu mai am parte de bine,
C'am plecat în ţară strină,
Unde nu cunosc pe nimă.

Caransebeş.

191

Frunză verde mărăcine,
S'a dus badea dela mine,
Şi la toţi le pare bine;

Numai mie-mi pare rău,
Că s'a dus puiuțul meu.
Romonel, floare crestată,
Vină, bade, de mă eartă,
Că ți-am fost drăguță-odată.

Caransebeș.

192

Bate, Doamne, neamțu 'n față,
C'a luat fără mustață;
Bate, Doamne, neamțu 'n dos,
C'a luat ce-a fost frumos;
Ș'au rămas năoatele,
Ca să joace fetele;
Ș'a rămas un golomoc
Să iubească ce-i frumos.

Verendin.

193

— Suflă vântul la hotar.
Ce plângi, maică, cu amar?
— Cum n'oi plânge nencetat,
Când pe tine te-or luat
Cătană la împărat!
— Maică, măiculița mea,
Nu plânge de mila mea;
Io m'oi duce și te las
Cu dor mare și necaz.
Și m'oi duce 'n loc departe
Și ț-oi scrie, maică, carte,
Bate vântul printre spini,
Maică, să nu mai suspini!

Meedica.

194

Verde ieste iedera,
Nu mă, maică, blăstăma,
Mă duc dela casa ta.
Frunzuliță verde 'n nuc,
Și mă duc, maică, mă duc,
Unde 'nfloare tămâea,
Nu mai vin până-i lumea,
Unde 'nfloare și piperiul,
Nu mai vin până' o fi ceriul!

Caransebeș.

195

Măgheran de pe cetate,
Bate, Doamne, ce-ai d'a bate,
Bate parii gardului
Și condeiul neamțului,
Să nu poată neamțul scrie
Feciorii la cătănie.

Borlovenii v.

196

Rău, mamă, m'ai blăstămat,
Când cu apă m'ai udat,
Ai luat apă din topilă,
M'ai dat la strini fără milă;
Ai luat apă din ciucior,
Să trăesc io tot cu dor;
Ai luat apă din răchită,
Să mă scoți din Meedică.

Meedica.

197

Măicuță, când m'ai născut,
Mai bine m'ai fi făcut
Două fântânele reci
Între două dealuri seci,
Dintr'a mele piciorele
Să fii făcut scăunele,
Și dintr'ai mei ochișori
Să fii făcut pomișori,
Trupul să-l fii pus în dungă
S'ar fi fost masă rotundă,
Și din mâna mea cea dreaptă
Păhărel de beut apă,
Câți p'acolo-ar fi trecut,
Apă rece-ar fi beut,
Pe scaun ar fi șezut,
Poame bune-ar fi mâncat
Până s'ar fi săturat,
Ție ți-ar fi mulțămit
Cât în lume-ar fi trăit;
Dar io duc dor și urât,
Că de-i pușca ruginoasă
Îmi pune feare pe oasă.

Drinova.

198

Frunzuliță lemn uscat,
Rău maică m'ai blăstemat,
D'acasă când am plecat.
Pușca-mi mâncă umerile,
Baioneta șoldurile,

Patrontașul pântecele,
Ciacăul sprincenele,
Păpucii picioarele.
Și viața mea cea bună
O dau Neamțului pe mână,
Ardă-l para focului
În munții Tirolului!
Mai demult dac' ar fi ars,
Io regrut n'aș fi rămas;
Ci aș fi fecior pe-acasă
Aș trage ziua la coasă,
Sar'aș merge la frumoasă,
N'aș ținea pușca la mână,
Sloi de gheață la inimă.

Drinova.

199

Măgheran de pe cetate,
Nu mă 'ndepărta, 'mpărate,
Că n'am tată, să mă cate,
Maica-i slabă și nu poate;
Mândruțele mi-ar vení,
Nu le lasă părinții.

Sintești.

200

Pasere cu peana sură,
Scrie carte, ia-o 'n gură,
Du-o la badea 'n fereastă,
Să se scoale s'o cetească,
Și să vadă, și să creadă,
Cât mi-i inima de neagră,

Ca morceala primăvara
Călcată de toată ţara,
De cătane 'mpărăteşti,
Şi de cai năzdrăveneşti.

Boldur.

201

Io aici, mândra departe,
Cinci poşte şi jumătate,
Jumătate ş'o pădure,
Netăiată de săcure.
Ardă-te focu, pădure,
Să se facă drum şi cale,
Să vină mândra mai tare,
Să se facă drum prin tine,
Să vină mândra la mine.

Gl. Craiova.

202

Cătănire-aş cătăní,
Numai puşca de n'ar fi,
Că-i puşca lungă în pat,
Şi m'a despărţit de sat;
Şi mi-i puşca armă grea,
Ear simbría puţinea.

Pătaş.

203

Ş'apoi, morţii tăi, Bănat,
Tare m'au înstrăinat,
Tocma 'n ţara tălinească,
N'aud vorbă părintească;
Acolo nu mă lăsară,
Mă trecură 'n altă ţară,

Drept în ţara cea turcească,
N'aud vorbă românească.

Fârdea.

204

Busuioc de pe cetate,
Săracă străinătate,
Că de tine mult am parte;
Auzit-am şi ştiu bine,
C'o să mor în ţări străine,
Şi n'oi murí pe perine; —
Murire-aş, Doamne, murí,
N'are cine mă jălí.

Fârdea.

205

Vară, vară, primăvară,
Mult ieşti dulce şi amară!
Când primăvara soseşte,
Cătana la drum porneşte.

Fârdea.

206

Cântă cucu Vinerea,
Trec voinicii Dunărea,
Doi cu doi alăturea,
Voinici nalţi şi subţirei,
Nu trece plumbu prin iei.

Sinteşti.

207

Ardă-te focul Arad,
Decând în tine-am întrat,
N'aud gardul pârăind,
Ci numai tunul pocnind,

Săbiile zdrângănind,
Suliţele fluerând.

Sinteşti.

208

Codrule, cu frunză rară,
Cine te-o dâmbla la vară?
Că bade' a udjit*) cătană.
Vine carte şi poruncă,
Înapoi ear să se ducă,
Pe drumul Aradului,
Cătana 'mpăratului.

Socolari.

209

Pe marginea Dunării
Merg voinicii săracii,
Cu păpucii tropotind,
Cu armele zângănind.
Tropotind cu păpucii,
Blăstămându-şi părinţii,
De ce i-au făcut pe iei,
Frumoşei şi voinicei.
Ci părinţii nu-s de vină,
Că şi iei destul suspină.

Drinova.

210

Bat-o focul, cătănie,
Că-mi lăsă casa pustie,

*) A udí (a udji). Udjesc acasă=rămân acasă.

Şi gărduţul de nuele,
Şi casa plină de jele.

Meedica.

211

Cine-a făcut cătănia,
Mânce-i casa sărăcía,
Pe dânsul mânce-l orbía,
Să umble din sat în sat,
Ca şi cătana 'n Bănat.

Drincva.

212

Frunză verde sălcioară,
Colo jos între izvoară,
Trage-o cătană să moară
Cu capul pe săbioară.
Nime 'n lume nu-l vedea,
Numai dulce soru-sa,
Ea la dânsul că mergea,
Lumina i-o aprindea
Şi în mână i-o punea.
Iel din grai aşa-i grăea:
— Ţi-am spus, soră, că nu mor,
În oborul fraţilor;
Că maica m'a blăstămat
Să umblu din sat în sat,
Fără pită, fără sare,
Numai cu puşca 'n spinare.
Şi tu, soră, vezi că mor
Cu amar şi cu mult dor
La o furcă de fântână.

Și la cap fără perină.
Și dacă io voi murí,
Popă oare cin' mi-o fi?...
Pușc' odată peste groapă
Ca să știe lumea toată.

Forotic.

213

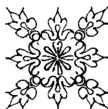
Bate vântu Barbura, *)
Să se 'ntoarcă tabăra,
Să mă 'ntorc și io cu ea
La mândra mea din Măidan,
N'am mai văzut-o d'un an.

Măidan.

214.

Bate vântu papura,
Să se 'ntoarcă tabăra,
Să se 'ntoarcă bun și rău,
Să vină și badea meu.
Decând badea a plecat,
Ceața 'n casă s'a băgat,
Decând badea a venit,
Ceața din cas' a perit.

Marga.

*) Deal lângă Măidan.

IV. DIVERSE

— „Zori, dragi-mi surori,
Ce mi-ați zăbovit,
De nu ați zorit
Într'astă dimineață
Ca ieri dimineață?“
Zorile se iveau
Și așa ziceau:
— „Noi ne-am zăbovit,
De nu am zorit,
Pân' s'a despărțit
Suflet dela trup,
Maică dela fii
Și dela copii“.

— „Zori, dragi-mi surori,

Ce mi-ați zăbovit,
De nu ați zorit
Intr'astă dimineață
Ca ieri dimineață?"
— „Noi ne-am zăbovit,
De nu am zorit,
Pân' s'a despărțit
Soț de către soț
Și de către toți
Și dela vecini.
Și dela străini."

— „Zori, dragi-mi surori,
Ce mi-ați zăbovit,
De nu ați zorit
Într'astă dimineață
Ca ieri dimineață?"
— „Noi ne-am zăbovit,
De nu am zorit,
Până a plecat
Sufletul curat
Pe scară de ceară,
Sus la 'mpărăție
La mese întinse
La făclii aprinse
La pahare pline,
La loc de odină."

Zorile se cântă la morți. *Fârdea.*

216

Lulu, lulu, lulu, lea,
Vine maica de colea,
Cu trei pui de rândunea:
Unu mie, unu ție,
Unu fetei din cocie.

Cântec de leagăn. *Selbăgel.*

217

Lulu, lulu, lulu, lea,
Vine moșul de colea
Cu trei pene de cocoș,
O găină afumată,
Și o cioară pipărată.
Dă-le 'ncoace, moșule,
Că ți-oi păzí oile,
Pe câmpul cu florile.

Cântec de leagăn. *Selbăgel.*

218.

Bună ziua lui Ajun,
Că-i mai bun a lui Crăciun,
Că-i cu mei, cu purcei,
Cu copiii după iei,
Buni Sărsărăi!
Dă-ne-alune
Că-s mai bune,
Dă-ne nuci,
Că-s mai dulci,
Dă-ne poame,
Că ni-i foame,
Că sântem Pițărăi!

Să trăeşti gazdă cu sănătate,
Să ne umpli traista cu bucate,
Să trăească găzdăriţa,
Să ne umple căpiţa,
Să ne dea câte-o prescură,
Să ne ştergem pe la gură.
Vă poftim din nărav vechi
Butea plină de curechi,
Şi un vas de vinars,
Să lunice pe grumaz!
Câte cuie sânt pe casă
Atâţia galbeni pe masă!
Şi voi să vă veseliţi,
Şi pe noi să ne poftiţi.

Recitate de Piţărăii din Caransebeş. Copiii umblă în cete, în 24 Dec. noaptea între 2 şi 5 oare pe la ferestrile românilor şi recitează versurile de mai sus.

219

Bună ziua lui Ajun,
Că-i mai bun' a lui Crăciun,
Că-i cu mei, cu purcei,
Cur' copiii după iei,
Buni Sărsărăi!
Poame, poame,
Că ni-i foame;
Nuci, nuci,
Că-s mai dulci,
Şi alune,
Că-s mai bune;
Criţari, criţari

Că-s mai tari;
Groșițe, groșițe,
Că-s mai pestrițe;
Tulți, tulți
Că-s mai mulți;
Lei, lei,
Că-s mai grei,
Buni Sărsărăi!
Scorbolește, scorbolește,
Caută punga și plătește,
Că dacă ni-i plătí,
Noi ț-om mulțămí.
Trăească gazda cu găzdărița
Să ne umple căpița,
C' un acov de vin,
Să ne fie inima deplin,
Și cu unu de răchíe,
Să ne fie de veselíe!

1, Variantă. ***Iaz.***

220

Buchineasa valea!
Bună zíua lui Ajun,
Că-i mai bun' a lui Crăciun,
Că-i cu mei, cu purcei,
Cure baba după iei.
Dă-mi colacu și cârnatu,
Să mă duc la altu!

Când sânt alungați:
Bureți,
Pe păreți!
Șcl.

A 2. Variantă. ***Meedică.***

221

Lună, lună nouă,
Taie pita 'n două,
Ş'o unge cu ouă,
Şi ne dă şi nouă.

Recitat de copii când văd lună nouă. *Rudăria.*

222

Ciurilă,
Burilă,
Scoate-mi apa din urechi,
Că ţi-oi da un ban,
Să-ţi cumperi curechi.

Copiii de „Bufeni" sau „Ţărani" (=din Ţară) de pe la Bocşa, dacă la scăldat le-a intrat apă în urechi, ies la ţărmure şi sar într'un picior ţinând urechea răzimată pe o mână şi recitează vorbele de mai sus. Scrise de dl Adrian Diaconu din Bocşa.

223.

Melci, melci,
Codobelci,
Scoate coarne boureşti,
Şi te du la Dunăre
Şi bea apă tulbure.

Caransebeş.

224

Piţigăñe, gañe,
Ce ai în copañe?
Făina puilor.
Unde-s puii?

Sus pe creangă.
Unde-i creanga?
O ars-o focul.
Unde-i focul?
L-a stâns ploaea.
Unde-i ploaea?
A beut-o boul.
Unde-i boul?
L-a mâncat lupul.
Unde-i lupul?
L-a puşcat Matei
Cu puşcă de tei.

Selbăgel. — **Copiii stau în cerc şi se prind cu două degete de dosul mânii şi, mişcând şirul de mâni pe tact în sus şi în jos rostesc cu toţii versurile acestea.**

225

Piţi, piţigae,
Ce ai în copae?
Un picior de oae.
Unde-l duci?
La puiţii maichii.
Unde-s puii?
În vârf de joardă?
Unde-i joarda?
A ars-o focul.
Unde-i focul?
L-a stins ploaea.
Unde-i ploaea?
A beut-o boii.
Unde-s boii?

I-a mâncat lupii.
Unde-s lupii?
I-a puşcat Matei
Cu puşca de clei.

Variantă la cel precedent. *Rudăria.*

226

Una mână
Codomână,
Trei arame
Cătărame,
Ş'un pui
Porumbui,
Porumbiţa
Iegreşiţa
Marcu
Ţarcu,
Popa Bistriacu,
Bâz la dracu!

Copiii îş pun câte o mână pe pământ roată. Unul din iei reciteazâ versurile şi la fiecare vers atinge cu degetul dela mâna liberă mânile aşezate roată, una după alta. Acela pe-a cărui mână se sfârşeşte ultimul vers, se duce „în câmp". Cei rămaşi acasă urmează recitativul, până când ies şi iei „în câmp", afară de unul, la care nu s'a sfârşit şi care rămâne „acasă". Acesta trebue să aducă pe toţi cei „din câmp" în cârcă „acasă", după următorul dialog:

Cel de acasă: — Hoi popa?
Cel din câmp: — Hoi dragă.
Cel de acasă: — Pe ce vrei să vii, pe aisănban ori pe cal domnesc?

Cel din câmp: — Pe cârpă de mătasă. Ori: — Pe eapă şchioapă ş. a.

După cum ie răspunsul, aşa are să-l poarte în spate.

Selbăgel.

227

Una mână,
Codomână.
Treerică,
Picirică,
Amorele,
Praporele,
Cotcozía,
Vesalía,
Angai,
Pangai,
Rupi-te,
Du-te!

Variantă la cel de sus. *Selbăgel.*

228

Un cioroi,
Zice 'n cimpoi,
Două cioră,
Duc la moară,
Găina,
Cerne făina,
Cocoşu
Mătură coşu,
Raţa
Mătură casa,

Răţoiul,
Duce gunoiul.

Copiii numesc recitativul acesta „De-a moara.“

Sălbăgel.

229

Uñimi,
Duñimi,
Pipiş,
Cocoş,
Şatr'un
Patru,
Pirun
Pic!

Lugoş.

Jocul poartă numirea „Ajumită“, „Pitulicea“, ori „De-a prinsele“. Copiii fac cerc; unul recitând vorbele, arată pe rând către toţi. Acela pe care cade „pic“ are să „ajoame“. (În alte locuri recitativul se repetează, până ce rămâne unul singur, la care nu s'au potrivit ultimele vorbe, şi care „ajoame“). Ceialalţi se ascund, şi când unul strigă „acú!“ cel ce ajoame“ porneşte să-i caute. Dacă îi zăreşte, încep să fugă către locul de „ajumire“. Când ajung acolo scuipă, şi au scăpat. Ear dacă prinde pe vr'unul, acesta va „ajumí.“

230

Una lena
Da grădina,
Da pila pilanţa
Trimete la dranţa
Roncí
Şponcí

Pân' la casa lui Civic,
Civiroc,
Civipoc,
Spic, pasere 'n câmp,

1. Variantă. *Lugoj.*

231

Unu miñii,
Şi doi spiñii,
Strugurugu,
Picirugu,
Cinstău,
Răstău,
Una moaga,
Toboşanca,
Trandafira,

Cicoşata,
Rupi-te,
Du-mi-te!
Opot,
Copot,
Spiţelac,
Siminic, pasere 'n câmp!

A 2. Variantă. *Vrăniuţ.*

232

Trutrutru, şerbuţule,
Scutură-ţi cornițele,
Ca mioara biţele,
Ca popa cotrinţele.
Dă-ţi pe gheaţă
De te 'nvaţă,

Dă-ţi pe moară
De te 'nsoară,
Şi ia fata lui Mioară
Cu cotrinţa roşioară,
Cu cocia Radului,
Cu caii 'mpăratului.

A 3. Variantă. *Vrăniuţ.*

233

Uñii, duñii,
Triñii, pătriñii,
Ţâncăr, vâncăr,
Valo, vasco,
Tudor, loghenii.

A 4. Variantă. *Rudăria.*

234

Oñii, doñii,
Treñii, pañii,
Gingăş, mingăş,
Jocot, clopot,
Ţanc!

A 5. Variantă. *Rudăria.*

235

Una, duna,
Ţava, roca,
Poca taliga, ti cioca.

A 6. Variantă. *Rudăria.*

236

Ună lică, şodă lică,
Şodocana, corobana,
Şungul, mungul,

Șalea, palea,
Veselíe spre chindíe,
Țanc!

A 7. Variantă. *Rudăria.*

237

Ana, pana,
Chivera, cătana,
Scoate puii toamna,
Și-i aduce la vălău,
Și-i adapă cu comnău.

A 8. Variantă. *Rudăria.*

238

Unu, doi, trei, patru, cinci
Șase, șapte, opt, nouă, zece
Ș'un berbece,
Ș'o lăptucă
Să se ducă
Pe-un fir de mătasă,
Cioc în casă,
Cioc în masă.

A 9. Variantă. *Rudăria.*

239

Una mana, doda mana,
Tri arama, cătărama,
Marcu, Țarcu,
Popilii, pistarcu.

A 10. Variantă. *Rudăria.*

240

Uñii, miñii
Doi piñii,

Tricóli pe tine,
Cinstău, răstău,
Oamăna, doamăna
Trandafira, cicoşa.

A 11. Variantă. *Rudăria.*

241

Ţâţ capră cu mărgele,
Că-s mai multe ghiocele,
Ronciş, poncis,
După casa lu Civiş.

A 12. Variantă. *Rudăria.*

242

Zalii, palii,
Pimpoş, cocoş,
Şatra, patra,
Pirom, pic,
Ş'un popic,
Vânt, pasere 'n câmp!

A 13. Variantă. *Rudăria.*

243

Tai pitenţi, cotojenţi,
Cotojí, cotonojí,
Dodoleanţa, sfeaţa,
Merlea, sperlea,
Uşuşu, buşuşu,
Raita, mamiştí.
Covăsala ni,
Taclisa, paclisa
Mai vârtos vecinul nost
Decât tata vost,

Ciocane, bujigane,
Dandure, buf!

„De-a baba oarba“ și a 14. Variantă. *Rudăria.*

244

(Tatăl nostru țigănesc)

O dada, amaruta,
Sant, sant, andoidelu,
Sfințional, parhional,
Hafghional, toharu.
No ipe ipu amaru,
Amara iandelu,
Ioranghes deliman,
Ganghe bestizar.

Bestizar sarmatuzar,
Greșíal menga,
Amarenga,
Ande navuli,
Madander.

Rudăria.

245

Măi Țigane, burtucane,
Ce-ai mâncat pe tată-tău?
Nesărat, nepipărcat,
C'o lingură de păsat,
Și cu una de săcară,
Să-ți fie gura amară,
Mai bine c'una de linte,
Să-ți fie gura fierbinte,

Și cu una de măcriș
Să-ți fie gura costiș.

Versuri adresate Țiganilor în batjocură. *Rudăria.*

246

Tatăl nostru țigănesc,
Ca un miel, ca un purcel,
Ca un șută iepurel,
Dă-ne nouă bogăție,
Bată-mi-te 'mpărăție,
Cu ciocane, buzdugane
Puf!

Ca mai sus. *Rudăria.*

247

Da turchina, da surchina,
Da drughina, da cobila,
Da sarcina, burueana,
Da cocâlțu, parnavel,
Da oasele lui Butel,
Da roade ursul,
Da cheamă vârtosul,
Da ciuric ciureaua
Da ia-mi-ț prâzneaua.

Ca mai sus. *Rudăria.*

248

Ocinașca, tașca,
Kikirez bucata,
Că verzele's gata,
Baranghina, baranghina,
Hau, hau, angliuș moree.

Ca mai sus. *Rudăria.*

249

Dodoloae, loae,
Dă, Doamne, ploae,
Ploiță curată,
Pe rană vărsată!
Pe cea vale sacă
Norii mi se lasă,
Ploaea mi se varsă.
Să se facă spicu
Cât voinicu,
Și rodu
Până 'n podu,
Cucuruzele
Cât grădinele!
Păpărugă, rugă,
Ean ieși de ne udă
Cu olcuță nouă,
S'o umplem de rouă!

Cântec de Păpărugă, mi l-a scris în Doloave A. Diaconu, dela o Țigancă.

250

Păpărugă, rugă,
Ean ieși de ne udă,
Cu găleata, leata,
Peste toată gloata.
Bumburel, d'argint
Vărsat pe pământ,
Ploaie, Doamne, ploaie,
Locuri să se moaie,

Ploiță curată
Din ceriuri vărsată.
Unde-i valea sacă
Dapă să se facă,
Unde-i valea lungă
Mai mult să s'ajungă;
Unde-o da cu plugu,
Să meargă ca untu,
Unde-o da cu sapa,
Să meargă ca dapa.
Ploaie, Doamne, ploaie
Locuri să se moaie;
Cucuruzăle,
Cât grădinile,
Orzu,
Până 'n podu,
Săcara,
Cât scara,
Grâú,
Până 'n brâú.

L-am scris în Caransebeș dela o Țigancă. Păpărugile sânt foarte răspândite în Bănat. Vara, pe vreme de secetă, fete țigance de 9—11 ani „curate", (uneori Țigance însărcinate, ca să fie ploaea cu atât mai bogată), umblă pe la case, după ce desbrăcându-se de toate hainele și-au împodobit trupul cu frunze și crengi. Stăpâna casei le stropește bine cu apă, ear Păpăruga zice versurile de mai sus. Pe urmă capătă ceva bani, ori de mâncare.

Sfârșit

Lista comunelor și a colectanților

Afară de editorul acestei publicațiuni, au colectat în:

Boldur — Aurel Aldan, înv.
Borlova — Patr. Radoiu, preot.
Borlovenii vechi — Maria Lăzărescu, î.
Broșteni — I. Cioc, î.
Cadar — Em. Gheorghiu, preot.
Ciclova — Alexe Jian, î.
Ciudanovița — Damaschin Marian, î.
Crușovăț — Ermina Rădulescu, î.
Delinești — I. Munteanu, î.
Domașnea — G. Pepa, elev.
Drinova — T. Răbăgía, î.
Fârdea — Trifon și Samson Lugojan, î.
Feneș — M. Copoceanu, î.
Forotic — I. Dabici, î.
Gârboveț — Nic. Bololoi, elev.
Globu-Craiova — Zah. Grozăvescu, î.
Goleț — G. Suru, î.
Iaz — N. Gavrilă și I. Naia î.
Jupa — G. Gruea, î.

Jupalnic — Luca Gherzulescu, î.
Lugoj — Al. Onaie, elev.
Maciova — I. Stan, î.
Marga — Ios. Olariu, î.
Măidan — Al. Liuba, stud. în München.
Meedia — Șt. Otonoga, î.
Meedica — G. Baderca și M. Cristescu, î.
Ogradena-veche — Em. Cizmaș, î.
Oravița — Eufemia Drincea, î.
Pătaș — Zah. Lăzărescu, î.
Prigor — Ios. Toader, î.
Prilipăț — A. Popovici și S. Zarva, eleve.
Rudăría — Alimpie Rădulea, î.
Rusca — P. Humița, î.
Sadova-nouă — Avr. Stăpânescu, î.
Selbăgel — Mărian Groza, elev.
Sintești — Traian Ionașiu, î.
Socolari — Nic. Șola, elev.
Susani — P. Oprițescu, î.
Vălișoara — I. Dorca și Ana Seracin, î.
Vârciorova — Sofia Băiaș și I. Belciu, î.
Verendin — Mih. Jurchescu, î.
Vrăniuț — Maria Lațcu, elevă.

CUPRINS

Haz

15

Prostolache nu prea știe bine românește. Deunăzi întreabă pe unul la cafenea:

— Spune, nene, cum se zice: „dă-mi apă“, sau „adă-mi apă?“

— Cred că pentru d-ta ar fi mai bine să zici așa: „du-mă la apă“, răspunde celalalt.

16

În școală s'a vorbit despre mere coapte și despre culesul lor.

Învățătorul: Când ie bine să culegem merele?

Un elev: Când ié cânele în lanț!

Înv.: Șezi, măgarule! Spune tu, c[illegible]lalt: Când ie bine să culegem merele?

Al 2-lea elev: Când nu-i acasă tata!

Înv.: Și tu iești măgar. Celalalt! Ean spune...

Al 3-lea elev: Când poruncește mama!

17

În lecția următoare.

Înv.: De ce a mușcat Adam din mărul ce i l-a dat Eva?

El.: Pentru că nu avea cuțit să-l taie.

Înv.: Nu așa. Cum a mâncat Adam mărul?

El.: Cu coajă cu tot.

Înv.: Bine, bine; dar pentru ce l-a mâncat?

El.: Pentru că iera copt.